

IZVJEŠTAJ O TRANSPARENTNOSTI 2023

SFAI MONTENEGRO d.o.o.

**Ovaj izvještaj se izdaje u skladu sa zahtjevima člana 26.
Zakona o reviziji Crne Gore.**

Kreacija i autorstvo: Prof. dr Branko Ž. Ljutić, CA, CPA, Full Professor, PhD, MA, BA,
Principal-Partner, SFAI MONTENEGRO d.o.o.

Dizajn: Nikola M. Stajić, Master (Poslovna ekonomija i finansije), dipl. ing.

© 2024 SFAI MONTENEGRO d.o.o.

Sva prava zadržava autor. Ni jedan dio ovog izvještaja ne može biti reprodukovan ili prenesen u bilo kojoj formi ili na bilo koji način, elektronski ili mehanički, uključiv fotokopiranje, snimanje, skeniranje, ili bilo kakvo drugo pohranjivanje u smislu sistema skladištenja i izvlačenja podataka bez pismene dozvole SFAI MONTENEGRO d.o.o.

Ova publikacija je pripremljena da obezbedi tačne i autoritativne informacije u vezi sa predmetnom materijom koju pokriva

Poruka uprave

Ovaj godišnji izvještaj o transparentnosti za 2023. godinu objavljen je skladu s odredbama člana 26. Zakona o reviziji Crne Gore koji se odnosi na zakonske revizije subjekata od javnog interesa i ostalih subjekata revizije i sadrži informacije o upravljanju društvom.

Cilj našeg društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. je da kontinuirano unaprijeđuje kvalitet revizorskih usluga i da povećava stepen pouzdanosti i povjerenja svih učesnika na tržištu kapitala i van njega

u finansijske izvještaje i sam proces finansijskog izvještavanja.

Ključne odgovornosti za osiguranje kvaliteta revizorskih usluga u vrijeme produžene recesije i rata u Ukrajini tokom 2023. i dalje predstavlja najveći izazov s kojim smo do sada suočeni.

U tom smislu činimo sve kako bismo podsticali i razvijali korporativnu kulturu i kvalitet korporativnog upravljanja zasnovan na visokim profesionalnim

standardima revizije u kontekstu zaštite javnog interesa, održali kvalitet usluga revizije te ga dinamički usklađivali sa novim etičkim standardima za profesionalne računovođe IFAC-a, i regulatorno uskladili svoje poslovne operacije sa stalnim inovacijama i ulaganjem u nove, posebno u informacione tehnologije, i nova znanja i vještine.

Naš izvještaj strukturno kao što slijedi prati i ispunjava zahtjeve člana 26., Zakona o reviziji Crne Gore

Podgorica, 28.03.2024.

Oblik privrednog društva i vlasnička struktura društva za reviziju, odnosno ovlašćenog revizora

SFAI MONTENEGRO d.o.o. zastupa Goran B. Strahinja direktor društva.

Društvo sa ograničenom odgovornošću SFAI MONTENEGRO d.o.o., Podgorica, Crna Gora je registrovano u Crnoj Gori, u vlasništvu dvojice jednakopravnih principala-partnera i to po jedna polovina odnosno po 50% svako: Goran B. Strahinja, ovlašćeni revizor Branko Ž. Ljutić, ovlašćeni revizor.

Krajnji vlasnici navedenog društva su navedeni principali - partneri društva Goran B. Strahinja i Branko Ž. Ljutić. Društvo je samostalno. Član je međunarodne mreže Santa Fe Associates International - SFAI Global. SFAI MONTENEGRO d.o.o. je zasebno i nezavisno pravno lice, koje poštuje svoje politike i procedure društva, posebno u oblasti upravljanja rizicima i implementacije standarda kontrole kvaliteta ISQC1-IFAC i menadžmenta kvaliteta ISQM1-IFAC koje smo počeli da uvodimo krajem 2023 i nastavljamo intenzivno u 2024.

U toku 2023. u našem fokusu su bili aspekti implementacije nacionalnih regulatornih obaveza suzbijanja pranja novca i borbe protiv terorizma (pristup FATF/FinCen, Egmond Group), što smo implementirali kroz razvoj Međunarodne federacije računovođa IFAC čiji je punopravni član Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore, omogućava potpunu fleksibilnost i samostalnost u pogledu brzog i efikasnog reagovanja na uslove tržišta u Crnoj Gori, uz poštovanje obaveza politike i standarda članstva pripadnice naše firme međunarodnoj mreži SFAI Global. Ističemo kao značajno da smo tokom 2023. godine unaprijeđivali procedure koje su inače obavezujuće po zakonu u sferi sopstvene politike naše firme u ovoj oblasti a prema regulatornim

obavezama u Crnoj Gori, uz razvoj internih metodologija revizorskih radnih papira za procjenu rizika AML/CTF, internih kontinuiranih obuka zaposlenih prema standardima IFAC-a i FATF-a u ovoj oblasti.

Krajem 1. kvartala 2024. za revizije 2023 uveli smo novi elektronski radni papir atestiranja spremnosti naših klijenata u sferi suzbijanja pranja novca, međunarodni aspekti, vodeće međunarodne mreže u ovoj oblasti Lexis Nexis, kao komplementarni našoj prethodnoj metodologiji radnog papira koju smo razvili.

Jednako sa tim veliki značaj pridajemo ulozi revizije u suzbijanju korupcije i preventivnom djelovanju na nivou

i međunarodnom planu. Posebno ističemo da smo u toku 2023. godine nastavili da produbljujemo visoko kvalitetnu poslovno-tehničku saradnju sa vodećom naučno-istraživačkom i obrazovnom institucijom u oblasti ekonomije i menadžmenta u regionu Zapadnog Balkana i sa Ekonomskim fakultetom u Podgorici, Univerzitet Crne Gore posebno u domenu održivog izvještavanja, integrisanog izvještavanja i izvještavanja o ekologiji, korporativnom upravljanju i korporativnoj društvenoj odgovornosti – ESG, kao i sa jednom od vodećih biznis škola Zagrebačkom školom ekonomije i menadžmenta, Hrvatska (Zagreb School of Economics & Management - ZSEM www.zsem.hr) koja posjeduje visoko uglednu

Kao sertifikovani revizori i kao revizorska kuća imamo potpuno vlasništvo i kontrolu, tako da nema kvazi vlasnika i/ili tihih odnosno skrivenih vlasnika i partnera.

naše firme i u saradnji sa klijentima, uz razradu primjena novih metodologija IFAC kao i Američkog instituta sertifikovanih računovođa – AICPA čiji su nam standardi poslužili kao adekvatna osnova za razvoj naših metodologija i praktičnih uputstava na nivou radnih papire procjene rizika.

Pristup zajedničkim resursima, metodologijama rada, znanju i iskustvima stručnih kadrova stičemo kao aktivni članovi Instituta sertifikovanih računovođa i revizora Crne Gore (ISRCG) i kroz aktivnu profesionalnu saradnju na regionalnom

međunarodnu akreditaciju AACSB. To nas istovremeno obavezuje na postupanje u skladu sa nizom interno propisanih politika, standarda, kodeksa, smjernica posebno u oblasti obezbjeđivanja i menadžmenta kvaliteta usluga koje pružamo. Navedene politike i procedure su u potpunosti bazirane na standardima IFAC-a o kontroli i menadžmentu kvaliteta i uputstvima Evropske federacije računovođa i revizora za mala i srednja preduzeća - EFAA, kao i prema relevantnoj regulativi u EU, uz potpuno praćenje i implementaciju regulative u Crnoj Gori.

U 2023 smo značajni dio svojih razvojnih resursa usko fokusirali na aspekte kontrolinga i firmama kao savremene funkcije koja integriše finansijsko, upravljačko i računovodstvo troškova sa korporativnim finansijskama i internom revizijom.

Kao novoosnovana nacionalna revizorska kuća koja se dinamično razvija i uspješno posluje na lokalnom tržištu, objektivno posmatrano stvarno smo male do srednje veličine. Stoga SFAI MONTENEGRO d.o.o., kreira platformu razmjene znanja i iskustava sa drugim revizorskim kućama u Crnoj Gori, ali i globalno u okviru SFAI Grupe sa fokusom na region, EU i svijet. U svom radu se primarno oslanjamo na standarde, uputstva, vodiče i tumačenja, metodologije rada, znanja, IT tehnologije koje kreira i širi Međunarodna federacija računovođa – IFAC, Računovodstvo Evropa – Accountancy Europe i Evropska federacija računovođa i revizora – EFAA i Međunarodna asocijacija revizora informacionih sistema - ISACA, kao i sa Evropskom savjetodavnom grupom za finansijsko izvještavanje - EFRAG za aspekte Grin Dila i nove standarde

izvještavanja o održivosti (www.efrag.org).

Naši partneri prof. dr Branko Ž. Ljutić i mr Goran B. Strahinja su inače instruktori u oblasti revizije programa Svjetske banke i EU Reparis projekta u okviru Centra za reformu finansijskog izvještavanja Svjetske banke iz Beča - CFRR (cfrf.worldbank.org).

Partner za reviziju i kontrolu kvaliteta je Prof. dr Branko Ž. Ljutić, ovlašćeni revizor, prethodno član Ekspertske radne grupe za digitalizacije profesije Evropske federacije računovođa i revizora MSP. Bio je član Odbora EFAA za kontrolu kvaliteta i usluge uvjeravanja, u svojstvu nezavisnog eksperta. To nam pruža jedinstvenu mogućnost da smo blagovremeno uključeni u tokove novih i veoma značajnih regulatornih informacija i znanja na nivou EU i onog što EFAA prati u saradnji sa IFAC-om. Kolega Branko Ž. Ljutić je jedan od stručnjaka u okviru SFAI međunarodne grupe koja se bavi razvojem metodologija menadžmenta kvaliteta koje je obavezujuća od 15. decembra 2022. koji su zamijenili sadašnji Međunarodni standard kontrole

kvaliteta 1 i Međunarodni standard revizije 220.

SFAI MONTENEGRO obavlja samostalno poslove kontrole kvaliteta rada i praćenja usaglašenosti poslovanja sa zakonom koji se odnose na pružanje usluga, profesionalnu etiku, poslovno ponašanje i nezavisnost.

Razvijamo intenzivnu profesionalnu komunikaciju sa kontrolorima kvaliteta iz nezavisnih regulatornih tijela u BiH, Makedoniji i pratimo trendove i iskustva u Hrvatskoj gde kontrolu obavlja Ministarstvo finansija, smatrajući da su to veoma korisna iskustva.

Ovaj pristup je veoma značajan posebno u kontekstu intenzivnog plana uvođenja kontrole kvaliteta u reviziji u Crnoj Gori, gdje SFAI MONTENEGRO igra aktivnu ulogu proaktivnog učesnika koji svojim znanjima i vještinama doprinosi unaprijeđenju kvaliteta javne rasprave u funkciji zaštite javnog interesa. Posredstvom EFAA SFAI MONTENEGRO d.o.o., učestvuje u aktivnostima IFAC-a vezanim za razvoj nove metodologije aktivnog upravljanja kvalitetom revizije.

Opis mreže i njeno pravno i organizaciono uređenje, ako društvo za reviziju pripada mreži

Na osnovu ugovora o saradnji sa SFAI članicom visoko uglednog foruma firmi u okviru IFAC-a, prema članu 7. sekcija 7 - Kontrola kvaliteta, obavezni smo da prihvatimo interne inspektore kontrole kvaliteta SFAI. U tom svojstvu smo obavezni da poštujemo međunarodne standarde kontrole kvaliteta IFAC-a i adekvatne nacionalne standarde i praksu u Crnoj Gori. U tom svjetlu naša firma je aktivno uključena u aktivnosti mreže posjedujući kapacitet ne samo da koristi ovu vrstu

usluga već i da može da doprinese njihovom unaprijeđenju unutar mreže. Firma ne posjeduje povezano društvo za pružanja konsultantskih i sa njima povezanih usluga.

1. Nacionalni i međunarodni resursi koji mogu biti u vezi i korisni za vaše sadašnje i buduće potrebe

SFAI MONTENEGRO d.o.o., je mješavina malog i velikog, brzog i snažnog, efektivnog i efikasnog u okviru međunarodne mreže Santa Fe Associates International – SFAI Global kao uglednog brenda, članice Foruma firmi IFAC (<https://www.ifac.org/system/files/uploads/TAC-FoF/Fact-Sheet-FoF-TAC.pdf>). Visoko smo posvećeni privredi, klijentima i institucijama Crne Gore, sa ambicijom da postanemo jedan od vodećih malih do srednjih ponuđača usluga revizije, poreskog i menadžment konsaltinga međunarodne mreže Santa Fe Associates International – SFAI, članice Foruma firmi IFAC.

2. Članstvo u međunarodnoj mreži Santa Fe Associates International - SFAI Global

Ugledna međunarodna mreža revizorskih kuća SFAI se obavezao na dosljednu primjenu visokokvalitetnih revizijskih praksi širom svijeta i ispunjavanje obaveza članstva Foruma kako je detaljno opisano u Povelji foruma vodećih svjetskih firmi – Forum of Firms: FOF ([https://www](https://www.ifac.org/system/files/uploads/TAC-FoF/Fact-Sheet-FoF-TAC.pdf)

[ifac.org/system/files/uploads/TAC-FoF/Fact-Sheet-FoF-TAC.pdf](https://www.ifac.org/system/files/uploads/TAC-FoF/Fact-Sheet-FoF-TAC.pdf), Pristupljeno: 17.02.2024.), pod pokroviteljstvom Međunarodne federacije računovođa - IFAC (<https://www.ifac.org>, Pristupljeno: 17.02.2024.)

SFAI je sedamnaesta najveća svjetska multinacionalna organizacija profesionalnih usluga koja nudi raznolik raspon usluga svom klijentu u području revizije, poreza, računovodstva i poslovnog savjetovanja.

SFAI je član IFAC Foruma firmi, te kao SFAI sudjeluje aktivnostima Globalnog sporazumu Ujedinjenih nacija (<https://www.unglobalcompact.org>, Pristupljeno: 17.02.2023.)

SFAI globalna mreža ima 225 kancelariju sa prisustvom u 66 zemalja i ima ukupno 10.000 zaposlenih, uključujući 1.260 partnera širom svijeta.

SFAI se obavezao na dosljednu primjenu visokokvalitetnih revizijskih praksi širom svijeta i ispunjavanje obaveza članstva Foruma firmi kako je detaljno opisano u Povelji FOF-a.

Obaveze članstva Foruma firmi zahtijevaju od 27 firmi koje se trenutno nalaze na tom Forumu:

- održavati standarde kontrole kvaliteta u skladu s Međunarodnim standardom za kontrolu kvaliteta (ISQC 1) koji izdaje Odbor za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja - IAASB, uz relevantne nacionalne standarde kontrole kvaliteta;
- sprovoditi, u mjeri u kojoj to nije zabranjeno nacionalnim propisima, redovne globalno koordinirane interne revizije osiguranja kvaliteta, imati politike i metodologije za obavljanje transnacionalnih revizija koje se u mjeri u kojoj je to izvedivo temelje na međunarodnim revizijskim standardima koje je izdao IAASB;
- imati politike i metodologije koje su u skladu s Etičkim kodeksom IESBA-e za profesionalne računovođe i nacionalnim etičkim kodeksima; i saglasni su podnijeti sekretaru Foruma godišnji

izvještaj, u odobrenom obliku, u kojem se navodi da ispunjava prethodno navedene obveze članstva.

Izvor: <https://www.sfai.com.kw/about-sfai/membership-in-sfai-global>

3. Ko smo mi

SFAI svojim klijentima donosi decenije širokog iskustva u savjetovanju za strateške, računovodstvene i poreske potrebe. Vaš posao će se suočiti s onoliko promjena u sljedeće dvije godine kao što se suočio u posljednjih trideset. To nije samo ubrzanje procesa koje možete predvidjeti.

To je takođe otimanje tržišta i kupaca jer se granice između industrija iznenada raspadaju. Ako se vaša firma nije počela mijenjati kako bi vodila i oblikovala nova tržišta, možda uopšte niste igrač.

Sa sjedištem u Santa Fe-u, New Mexico, SAD, od 1997. godine pruža putem svoje mreže profesionalnih firmi širom svijeta, reviziju, usluge poreskog savjetovanja i savjetovanje o upravljanju-menadžmentu.

Mi smo firma za profesionalne usluge koja pomaže klijentima da razviju bolje poslovne strategije koje se nadovezuju na njihove jedinstvene inherentne i potencijalne prednosti - filozofiju firme, kako je organizovana za razumijevanje tržišnih mogućnosti i potreba kupaca, te metode koje koristi za isporuku proizvoda i usluga.

SFAI je organizovan tako da slijedi standarde i pravila IFAC-a jer svaki revizijski angažman smatramo transnacionalnim zbog praktičnog nepostojanja granica u sadašnjem globalnom scenariju.

To je za nas potreba da:

- održavamo odgovarajuće standarde kontrole kvaliteta u skladu s međunarodnim standardima za kontrolu kvaliteta koje je izdao

IAASB, uz relevantne nacionalne standarde i ponašanje u pogledu kontrole kvaliteta, u mjeri u kojoj to nije zabranjeno nacionalnim propisima, redovno globalno koordinisane interne revizije-provjere osiguranja kvaliteta.

- raspoložemo politikama i metodologijama za sprovođenje transnacionalnih revizija koje se u mjeri u kojoj je to izvedivo temelje na Međunarodnim revizorskim standardima **ISA**.
- raspoložemo politikama i metodologijama koje su u skladu s Etičkim kodeksom **IFAC**-a za profesionalne računovođe i nacionalnim etičkim kodeksima.

Pomažemo firmama da se kontinuirano prilagođavaju i kontinuirano poboljšavaju. **Santa Fe Associates International - SFAI Global** koristi zdravorazumsku metodologiju razvijenu iz širokog međunarodnog okruženja

4. Članovi

Članove **SFAI**-ja u svakoj zemlji u kojoj posluje integriraju firme s najvišim nivoom vještina koje razumiju što je naš akademski i profesionalni duh. To znači biti "lokalan" što znači biti svjestan globalnog scenarija, ali lokalno prilagođen filozofiji svake zemlje.

No, iznad svijega, sertifikovane firme članice održavaju najviše standarde tehničke izvrsnosti kao što ih izdaje **IFAC**, s naglaskom na pružanje izvanrednog kvaliteta usluge klijentima.

5. Šta je sertifikovana firma članica?

SERTIFIKOVANA FIRMA ČLANICA pristaje da kontinuirano ispunjava niz visokih standarda kontrole kvaliteta revizije

koje je postavio **Upravni odbor SFAI**-ja. Ti se standardi temelje na **IFAC**-ovim propisima vezanim za implementaciju međunarodnih standarda menadžmenta kontrole kvaliteta (ISQC1) i odnose se na kvalitetu i raspon njihovih usluga, kao i na druga pitanja kao što su njihova veličina, lokacija i brendiranje.

Preduzeća članice saglasna su da će primjenjivati globalne politike u pogledu osiguranja kvaliteta, revizije,

etike i nezavisnosti i inspekcija, u skladu s primjenjivim međunarodnim standardima.

Preduzeća članice dovršavaju godišnji program interne inspekcije, koji podliježe globalno koordiniranom internom preispitivanju osiguranja kvaliteta barem svake dvije godine.

Izvor: <https://santafe-associates.com/who-you-are/>

6. Šta radimo

Revizija u usluge uvjeravanja

Revizija pruža tradicionalne računovodstvene i revizijske usluge organizacije, kao i internu reviziju i usluge uvjeravanja u sferi IT kontrole.

Finansijske savjetodavne usluge

Finansijsko savjetovanje klijentima pruža usluge korporativnog finansiranja, uključujući u sferi sporova, ličnog i komercijalnog stečaja, forenzike, e-istraga, pregleda dokumenata, savjetovanja, spajanja i preuzimanja firmi, usluge savjetovanja i vrednovanja kapitalnih projekata.

Porez i pravno

Porezi i pravo pomaže klijentima da povećaju svoju neto vrijednost imovine, obavljaju transakcije po transfernim cijenama i međunarodne poreske aktivnosti multinacionalnih kompanija, minimiziraju svoje poreske obveze, implementiraju poreske računarske sisteme i pružaju savjetodavne usluge o poreskim implikacijama različitih poslovnih odluka.

Konsalting

Savjetodavne usluge pomažu klijentima kroz pružanje usluga u područjima poslovnih aplikacija, integracije tehnologije, strategije i operacija, ljudskog kapitala i kratkoročnog outsorringa.

Savjetovanje o riziku

Savjetovanje o rizicima pruža ponude u sferi upravljanja rizicima preduzeća, informacionoj sigurnosti i zaštiti privatnosti, kvalitetu i integritetu podataka, riziku projekta i kibernetском riziku te upravljanju kontinuitetom poslovanja i održivosti.

Forenzički i sudski sporovi

Usluge uključuju sveobuhvatne finansijske forenzičke istrage za otkrivanje činjenica koje stoje iza prijevanih transakcija, finansijskih nepravilnosti i propusta unutrašnje kontrole (rješavanje sporova, kvantifikacija, procjena i procjena ekonomskih gubitaka i šteta, finansijskih istraga/istraga prijevara, posebne revizije, praćenje imovine).

Opis upravljačke strukture društva za reviziju

Sistem upravljanja unutar društva SFAI MONTENEGRO d.o.o., bazira se na aktivnom učešću obojice principala – partnera kao jednakopravnih vlasnika u donošenju svih odluka, izboru izvršnog direktora, definisanju opštih poslovnih ciljeva i zakonski regulatorne usaglašenosti poslovanja za politikama društva.

U društvu SFAI MONTENEGRO d.o.o., politike i poslovne ciljeve linije usluga

revizije definišu ravnopravno obojica principala - partnera.

Nadzor nad radom SFAI MONTENEGRO d.o.o., sprovode obojica principala - partnera kroz saglasno odlučivanje.

U upravljačku strukturu društva je odlukom obojice partnera imenovan gospodin Paul Thompson, ovlašćeni revizor, Direktor i Glavni izvršni rukovodilac EFAA

i prethodno direktor malih i srednjih praksi u IFAC-u, inače jedan od glavnih kreatora metodologije IFAC-a o kontroli i menadžmentu kvaliteta. Kolega Thompson je svojim aktivnim učešćem omogućio značajno kontinuirano unaprijeđene kvaliteta operacija SFAI MONTENEGRO d.o.o., u 2023.

Opis unutrašnjeg sistema kontrole kvaliteta društva za reviziju i izjava organa upravljanja o njegovoj efikasnosti

Društvo je 2023. je implementiralo svoje politike formalizovane u internom dokumentu *Priručnik kontrole kvaliteta SFAI MONTENEGRO d.o.o., Podgorica, Crna Gora, © 2023.*, čime je politika i praksa kontrole kvaliteta usaglašena prema IFAC-ovom standardu ISQC 1.

Metodološki u svom radu kao regulatorni okvir društvo koristi dokument: Vodič za kontrolu kvalitete za mala i srednja revizorska društva. Treće izdanje. New York: IFAC.

Izvor: https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/SMP-Quality-Control-Guide-3e.pdf
Pristupljeno: 25.03.2024.

SFAI MONTENEGRO d.o.o., poštuje opšte standarde u oblasti upravljanja rizicima revizije i kvaliteta usluge odobrene od strane naše firme koje je firma samostalno razvila i implementira ih, primarno bazirano na obavezujućim, ali i na neobavezujućim ali komplementarnim metodologijama uglednih globalnih i regionalnih profesionalnih regulatornih tijela i institucija COSO, IFAC, ICAEW, ACCA i AICPA.

SFAI MONTENEGRO d.o.o., poštuje domaću zakonsku regulativu i standarde u Crnoj Gori u oblasti kvaliteta, rada pružanja usluga za profesionalne računovođe i revizore, a propisanim Zakonom o reviziji, Kodeksom etike za profesionalne računovođe i u skladu sa metodologijom koju utvrđuje ISRCG.

Dodatno ističemo da naši partneri obavljaju obuku u okviru ISRCG u oblasti Kodeksa profesionalne etike za računovođe IFAC-a, kao i da prate aktivnosti IFAC-a u procesu pripreme

novog Kodeksa uključujući nove Međunarodne standarde nezavisnosti koji su stupili na snagu juna 2019, kao i nove iz 2023.

Izvor: 2023 HANDBOOK OF THE INTERNATIONAL CODE OF ETHICS FOR PROFESSIONAL ACCOUNTANTS, Including International Independence Standards <https://www.ethicsboard.org/publications/2023-handbook-international-code-ethics-professional-accountants> Pristupljeno: 27.03.2024.

Takođe pratimo inovacije Međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe koji uključuju Međunarodne standarde nezavisnosti, izdanje 2021 (<https://www.ethicsboard.org/publications/2021-handbook-international-code-ethics-professional-accountants>. Pristupljeno: 25.03.2024).

3. Izjava o profesionalnoj etici – konflikt interesa. Izdana 2016. International Ethics Standards Board for Accountants® Etički kodeks za profesionalne računovođe, ISRCG/SRRS., revidirana odluka SFAI Montenegro od 14.11.2023 https://www.revizorska-komora.hr/storage/upload/doc_library/KodeksEtike_2022_hrv_VerA1A_OSE_FIN5_UV9123_142839.pdf.

Naša detaljna procedura kontrole kvaliteta rada sadržana je u našim uputstvima za postupanje u postupku revizije.

U daljem tekstu dajemo pregled ključnih politika, stavova i ponašanja uz pomoć kojih dosledno obezbjeđujemo visok kvalitet usluge pri obavljanju poslova revizije.

a) Standardi u oblasti kontrole kvaliteta rada

SFAI MONTENEGRO d.o.o., je dužno da u skladu sa internim politikama, Opšte prihvaćenim standardima revizije i Zakonima o računovodstvu i reviziji Crne Gore primjenjuju sistem kontrole kvaliteta rada u oblasti revizije. Naš sistem kontrole kvaliteta rada je u potpunosti usaglašen sa zahtjevima Međunarodne federacije računovođa ("IFAC"), izdanje 2016, 2020, 2021, i dole navedenim

standardima, a propisanim Zakonom o reviziji Crne Gore, Kodeksom etike za profesionalne računovođe i u skladu sa metodologijom koju utvrđuje ISRCG. SFAI MONTENEGRO d.o.o. redovno koristi pomenuti sistem kontrole kvaliteta rada ISQC-1 pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti, kroz proces internog samovrednovanja.

Odluka o primjeni "Vodiča za kontrolu kvaliteta za mala i srednja revizorska društva". Treće izdanje. Hrvatska revizorska komora 2013, IFAC 2011. <https://www.revizorska-komora.hr/medjunarodni-revizijski-standardi-a80> i Odluka o samovrednovanju i internom vrednovanju .

U 2023. smo počeli da koristimo pristup "kontrole kvaliteta uglednih pripadnika naše profesije" prije svega kolege Paul-a Thompson-a, direktora EFAA i kreatora metodologije IFAC-a Vodič za kontrolu kvaliteta praksi male i srednje veličine, 3 izdanje: New York: IFAC (<https://www>.

[ifac.org/system/files/publications/files/SMP-Quality-Control-Guide-3e.pdf](https://www.ifac.org/system/files/publications/files/SMP-Quality-Control-Guide-3e.pdf). Kolega Paul Thompson je aktivni član Odbora za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja Odbora za međunarodne standarde revizije i uvjeravanja (engl. IAASB) Konsultativne savjetodavne grupe (engl. CAG)

Od 15. juna 2005. godine, Međunarodni standard o kontroli kvaliteta 1 (ISQC 1) koji je objavio IFAC važeći je za sva društva koja se bave pružanjem usluga revizije i poslovima pregleda finansijskih podataka iz ranijih perioda. U 2019. IFAC je inovirao ovaj standard kao i započeo uvođenje Međunarodnog standarda za menadžment kvaliteta. U tom svijetlu tim dvojica principala - partnera SFAI MONTENEGRO, d.o.o.,

Naš sistem kontrole kvaliteta rada je u potpunosti usaglašen sa zahtjevima Međunarodne federacije računovođa ("IFAC")

aktivno prati i učestvuje u javnim diskusijama i anketama IFAC-a o iskustvima implementacije, što je veoma bitna aktivnost za aktivan status ISRCG u IFAC-u, te doprinosi raspravama na ovu temu u okviru EFRAG i EFAA. Ovim standardom utvrđuju se elementi sistema kontrole kvaliteta koje su društva za reviziju dužna da uspostave i kvalitetno kontinuirano implementiraju.

Zahtjevi se odnose na:

- Odgovornost rukovodstva u pogledu kvaliteta rada unutar društva
- Zahtjeve profesionalne etike
- Procedure za prihvatanje angažovanja i očuvanje saradnje sa klijentima, kao i za prihvatanja specifičnih angažmana
- Ljudske potencijale
- Rad na realizaciji projekata Monitoring

Društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o., ispunjava pomenute zahtjeve na sledeći način:

b) Odgovornost rukovodstva u pogledu kvaliteta rada unutar društva

Stav rukovodstva: Rukovodstvo u društvu SFAI MONTENEGRO d.o.o. obavezalo se na preduzimanje svih potrebnih mjera kako bi društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o. predstavljalo primjer kvaliteta, nezavisnosti, objektivnosti i etičkog ponašanja. Kriza revizije posebno Velike četiri u Ujedinjenom kraljevstvu

Rukovodstvo koristi svaku priliku da naglasi važnost očuvanja kvaliteta usluge u svakodnevnoj praksi.

počev od 2018. do 2023. godine dovodi u prvi plan aspekte primjene i održavanja superiornih standarda profesionalne etike, posebno u domenu izbjegavanja konflikta interesa, načina ugovaranja te pružanja usluga revizije na bazi visokog kvaliteta rada. Praksa prethodne godine nam je potvrdila ispravnost takvog pristupa. *Izjava o profesionalnoj etici – konflikt interesa.*

Obojica principala - partnera redovno se uzajamno informišu u propisanoj pismenoj formi u čemu se naglašava važnost "nepokolebljivog stava odnosno tona na vrhu da je riječ o kvalitetu usluge". Ista poruka sadržana je u svakodnevnoj komunikaciji sa zaposlenima i saradnicima. Podjednaku važnost imaju izvještaji rukovodstva u kojima se partnerima i zaposlenima skreće pažnja na nove standarde i smjernice koji će im pomoći u pružanju usluga visokog kvaliteta, u okviru internog programa kontinuiranog profesionalnog razvoja.

Politika kontinuiranog profesionalnog obrazovanja ..

To se obavlja kroz primjenu pisanog programa Kontinuiranog profesionalnog razvoja unutar firme koje se oslanja na najbolja iskustva Američkog instituta sertifikovanih računovođa - AICPA u ovoj oblasti u pogledu pedagogije, metodologije, načina rada i provjere usvojenog na nivou svakog pojedinačnog člana revizorskog tima, uz primarno baziranje i komplementarnost sa programom ISRCG u ovoj oblasti. Partner zadužen za praćenje novih metodologija, standarda, kontrolu kvaliteta i razvoj je Branko Ž. Ljutić. Naš partner je jedan od instruktora za oblast revizije u ISRCG i Instruktor koji je obavio obuku u Centru za reformu finansijskog izvještavanja i korporativno upravljanje Svjetske Banke, Beč - CFRR (2016-2018).

Takođe obavlja obuke kroz kontinuirano profesionalno obrazovanje programa ISRCG i unutar našeg društva. Rukovodstvo koristi svaku priliku da naglasi važnost očuvanja kvaliteta usluge u svakodnevnoj

praksi. Svojim ponašanjem rukovodstvo pokazuje da čvrsto vjeruje u ciljeve i sisteme kontrole kvaliteta rada. Sve pomenuto potkrjepljuje imenovanje našeg principala - partnera Branka Ž. Ljutića nadležnog za pitanja nezavisnosti, upravljanja rizicima i kvalitetom revizije koji je direktno odgovoran društvu za navedene oblasti, za člana Ekspertske radne grupe za digitalizaciju profesije EFAA i Člana odbora za kvalitet usluga revizije i usluga uvjeravanja EFAA, oba imenovanja u novembru 2017., aktivnih do kraja 2023. Društvo koristi pristup rotacije partnera tako što rukovodilac revizorskog tima preuzima ulogu kontrole kvaliteta, a kontrolor kvaliteta postaje menadžer tima revizora. Iskustvo i reputacija navedenih partnera su zaloga kvaliteta usluga SFAI MONTENEGRO d.o.o. Obojica partnera su bili aktivni učesnici programa Obuke instruktora za oblast revizije (engl. ToT) CFRR na osnovu izuzetnog angažovanja i aktivnosti ISRCG i Ministarstva finansija Crne Gore koje su dovele do veoma značajnog punopravnog članstva Crne Gore u IFAC-u. Principali – partneri održavaju kontinuirani kontakt sa CFRR jer se bitno sa aspekta aktivnosti računovodstva i revizije javnog sektora i Međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor, tako da se očekuje i planira novi projektni ciklus čiji će fokus biti finansijsko izvještavanje i revizija privatnog sektora.

c) Značajne oblasti uticaja rata u Ukrajini na revizije finansijskih iskaza u 2023. i posljedice po nastavak poslovanja u 2024.

Na osnovu smjernica IFAC-a iz 2020., posebno iz 2021. i iz 2022., 5 etičkih izazova koji će intenzivirati sa nestankom pandemije (<https://www.ifac.org/knowledge-gateway/building-trust-ethics/discussion/5-ethics-challenges-will-intensify-pandemic-wanes> IESBA-NSS COVID-19 WORKING GROUP I MAY 10, 2021.) kao i nove prakse finansijskog izvještavanja i revizije u Svijetu, mi smo kao revizorska firma duboko svjesni i prihvatamo saznanja o dubinskim i dalekosežnim negativnim posljedicama i efektima rata u Ukrajini na poslovanje firmi klijenata i naše revizorske kuće. Ocjenjujemo da je u pitanju sve dublji strukturni poremećaj a ne prolazna kriza koja će se jednostavno uskoro riješiti bez posljedica.

U skladu sa našim saznanjima i iskustvom obavljamo kontinuirano značajne pripreme i investiramo u razvoj IT, znanja, iskustva i vještine u toj oblasti. Koristimo svoja metodološka rješenja ciklusa revizije u radnom okruženju IT u oblaku, vodeći maksimalno računa o aspektima zaštite bezbjednosti ličnih i podataka firmi kao i rizicima IT sajber napada. Cilj nam je da možemo pomoći klijentima revizije u mjeri u kojoj je to dozvoljeno i prihvatljivo prema regulativi u Crnoj

Gori i međunarodnim standardima računovodstva i revizije prema praksi u Crnoj Gori i novim iskustvima u Svijetu. *Politika bezbjednosti podataka.*

U toku 2023. smo pristupili razvoju primjene sopstveno kreiranih računarskih programa i rutina za Robotizaciju procesa automatizacije (engl. Robot Process Automation - RPA) u sferi finansijske analitike i rizika klijenata i revizije, kao i robotizovane automatizacije kompleksnih revizorskih procesa i prodedura u domenu toka revizija, kao podrška dokumentovanju i unapređenju kvaliteta revizije.

Ovo je nova i neosvojena teritorija, izazov ali odgovorno i hrabro stupamo na taj prostor. U tom kontekstu su posebno značajni aspekti okvira finansijskog izvještavanja firmi na bazi unaprijed neodređenog nastavka poslovanja (procjena budućih efekata pandemije, rata u Ukrajini i recesije na koncept nastavka poslovanja, engl. Going Concern), na imparitet sredstava-imovine, na bankarske zajmove i garancije, te mnoge druge sa ovim povezane aspekte finansijskog izvještavanja. To podrazumijeva sagledavanje procjena menadžmenta klijenta na buduće izgled firme, njihovo kvantifikovanje.

Naše su obaveze visoke u sferi naknadne procjene efekata rizika i materijalnosti, odnosno refleksije na istinitu i poštnu sliku u revizorskom izvještaju. To činimo u mjeri u kojoj je to realno u datim

naglašeno ograničavajućim okolnostima sa razvojem krizne ekonomske situacije posle turbulentne i teške 2023. godine. Sve je i dalje sasvim novo i za nas. Stoga negujemo profesionalnu skepsu i rezervisanost kao odmjereni i na standardima baziran pristup i naš odgovor.

Osnovni postulati revizorske profesije prije svega konzervativizam, pristupanje sa dužnom pažnjom obavezuju na povećanu svijest o ovim pitanjima. Smatramo da je to najbolji način da odgovorimo ne samo na one obaveze koje su već poznate u ovom trenutku već i na one koje očekujemo sa pravom da će nastajati i biti urgentne. Rad na daljinu, rad od kuće, jeste novi načini organizovanja poslovanja klijenata i revizora i postaje nova normalnost bez obzira na različita gledišta o tome. *Odluka za obavljanje poslovanja van prostorija poslodavca - Aneks ugovora o radu.* Prethodno zahtijeva od nas da se fokusiramo na pribavljanje zadovoljavajućih revizorskih dokaza, da razmatramo posljedice odnosno efekte naknadnih događaja nakon datuma bilansa stanja, da kontinuirano unaprjeđujemo kvalitet našeg izvještavanja i komunikaciju sa klijentima i zainteresovanim korisnicima informacija iz finansijskih i revizorskih izvještaja. U svemu tome je za nas kredibilni referentni izvor informacija koje objavljuje Komitet Evrope o revizorskim nadzornim tijelima (eng. CEAOB), kao vrsta ugledanja na najbolju vodeću praksu i iskustva.

Naši stavovi o uticaju i reperkusijama rata u Ukrajini na finansijsko izvještavanje i reviziju

Ističemo ključne oblasti u fokusu trenutnog okruženja u fiskalnoj i izvještajnoj 2023. godini u cilju preciziranja postupaka koji su se odnosili na naredne događaje u skladu sa Međunarodnim standardom za reviziju (ISA™). Nezaobilazno je pomenuti ratna dejstva u Ukrajini tokom prvog kvartala 2023. koja će se značajno reflektovati na poslovanje i makro ekonomsku situaciju u performanse u Crnoj Gori, regionu i šire u EU i u Svijetu što će se svakako reflektovati na sve u ovom procesu.

Naše preporuke klijentima revizije

Na kraju perioda izvještavanja 2023. godine, izvještavajući entiteti u svojstvu klijenata revizije su usmjereni da pažljivo procjenjuju informacije koje postaju dostupne nakon datuma izvještavanja, ali prije izdavanja finansijskih izvještaja. Zbog toga smo mi kao revizori zahtijevali i u 2023. godini održavanje većeg naglaska na događaje koji se događaju između datuma finansijskih izvještaja i datuma revizorskog izvještaja i tretirali smo ih kao naknadne događaje, ISA 560, Slijedeći događaji, stav 5 (e).

Prednosti primjene preporuka su povećana svijest o važnosti nastavka unaprijed neprekidnog poslovanja i efektima događaja nakon bilansa stanja na finansijske izvještaje koji će se reflektovati u 2024. godini.

Menadžmentu i onima koji su zaduženi za korporativno upravljanje smo ukazali na važne aspekte održavanja likvidnosti u 2023. godini, valjanosti pretpostavke o neograničenosti vremena poslovanja, mjerenju procjena, naplata nenaplaćenih potraživanja u narednom obračunskom periodu, ispunjavanju ugovornih obaveza i sporazuma, poreskoj naknadi i šemi bonusa za zaposlene i najviše rukovodstvo.

Interakcija i reagovanje menadžmenta i onih zaduženih za korporativno upravljanje

Sa menadžmentom klijenata smo razgovarali tokom 2023. što ćemo nastaviti i u 2024. do datuma izdavanja revizorskog izvještaja u usmenoj i pisanoj komunikaciji, uz dodatno angažovanje na unaprjeđenju ove komunikacije sa aspekta obaveza izvještajnih entiteta i revizora, čime se unaprjeđuje kvalitet komunikacije u funkciji kvaliteta transparentnog finansijskog izvještavanja. Menadžment svih naših klijenata je po našoj ocjeni adekvatno reagovao i usko se fokusirao na navedene aspekte, tako da će naše revizije biti efikasne i omogućiti nam da se u budućnosti i dalje u potpunosti pridržavamo Međunarodnih standarda revizije - ISA™.

Usredsrijeđeni smo da ispunimo svoje odgovornosti u vezi sa pribavljanjem odgovarajućih revizorskih dokaza o kasnijim događajima na koje je uticao rat u Ukrajini na poslovne aktivnosti i posebno da pojačamo svijest klijenata o značaju percepcije pandemijom i ratom prouzrokovanih rizika, što nama kao revizorima povratno omogućava adekvatno planiranje i baziranje revizije na procjeni rizika. Povećali su svijest o novim poslovnim transakcijama, posebno realizacije prodaje i plasmanima sa ukazivanjem klijentima na neizvjesnosti i rizike koje je donijela 2024. poslovna godina.

Koncept unaprijed neodređenog nastavka poslovanja u vezi sa trenutnim evolutivnim pitanjima revizije okruženja na programske stavove Accountancy Europe - AE kako računovodstvena profesija treba da reaguje na rat u Ukrajini [https://www.accountancyeurope.eu/about-us/war-in-ukraine/9 March 2022](https://www.accountancyeurope.eu/about-us/war-in-ukraine/9-March-2022), pristupljeno: 28.02.2023. –

Naši stavovi

U trenutnom rastuće rizičnom okruženju pandemije COVID-19 koja je prevladavala tokom 2020. godine, i u 2021. godini i početkom 2023. godine, bili smo više nego dužni kao revizori da preduzmemo postupke vezane za i zaključujemo o prikladnosti-adekvatnosti pristupa i tretmana menadžmenta kako su primijenili u praksi principa

neograničenog vremena poslovanja u skladu sa Međunarodnim standardom za reviziju (ISA™). Posebno ističemo da time nismo zamijenili primjenu kompletnih Međunarodnih standarda revizije, koji su za nas i dalje jedini autoritativan integralni tekst. Time je naša osnovna namjera da pomazemo svojim klijentima u ovoj značajnoj oblasti što je istovremeno i naša dužnost i obaveza po navedenim standardima.

Pridajemo veliki značaj potpunom razmatranju kontinuiteta poslovanja (ISA 570), uz puno uvažavanje posebnih okolnosti, poslovnih operacija svakog pojedinačnog klijenta pod specifičnim okolnostima pandemije COVID-19 i rata u Ukrajini. Svjesni smo rastuće nesigurnosti i složenim izazovima poslovnih operacija za čitav izvještajni period 2023. godine, a sa sumornim ekonomskim izgledima za 2024.

Naše preporuke klijentima revizije

Menadžmentu naših klijenata i onima zaduženim za korporativno upravljanje preporučivali smo tokom našeg tekućeg procesa revizije za 2023. da oni kao izvještajni entitet i mi kao spoljni revizori budemo više nego pažljivi i odgovorni. Izuzetno smo zainteresovani i visoko motivisani da izrazimo svoj profesionalni skepticizam, nešto što je bio jedini zasnovan racionalni pristup na osnovu koga dolazimo do zaključka da li ima ili nema i u kojoj mjeri materijalnih neizvjesnosti netačno iskazanih salda i istinite i poštene slike koju prezentuje set finansijskih iskaza.

Preporučili smo menadžment timovima i onima zaduženim za korporativno upravljanje naših klijenata da budu kontinuirano i u potpunosti svjesni potencijalnog negativnog uticaja rata u Ukrajini na unaprijed neodređeni nastavak poslovanja u 2024., što se značajno reflektuje na naš rad revizora, što je obostrana odgovornost. Dodatno smo preporučili klijentima da ojačaju postupke procjene poslovnih rizika operacija, a posebno za svoje nove transakcije i klijente, kako bismo mogli da procijenimo ocjene menadžmenta o sposobnosti svakog klijenta da nastavi da funkcioniše kontinuirano. Stoga smo preporučili da menadžment treba da posveti punu pažnju kraju godine 2023., sa fokusom na 1. kvartal 2024. godine i da posveti punu pažnju ukoliko utvrde bilo kakvu sumnju u sposobnost izvještajnog entiteta da nastavi da posluje prema konceptu unaprijed neodređenog nastavka operacija. Uz to smo preporučili klijentima da budu vrlo pažljivi i marljivi u odnosu na brojne druge informacije.

Interakcija i reagovanje menadžmenta i onih zaduženih za korporativno upravljanje

Menadžment i oni zaduženi za korporativno upravljanje su ispunili i ispunjavaju svoju odgovornost za procjenu sposobnosti entiteta da nastavi poslovanje prema konceptu unaprijed neodređenog roka. Takvo menadžment rasuđivanje primjenjuju u produženom periodu tokom 2023. godine. Time se krećemo ka zajedničkom cilju adekvatnih, istinitih i poštenih objelodanivanja u setu finansijskih iskaza za 2023.

Uticaj rata u Ukrajini na finansijsko izvještavanje klijenta

Naši stavovi

Za revizije u 2023. primijenili smo dodatne metodološke postupke koje smo razvili unutar firme samostalno na bazi metodologije IAASB o korišćenju tehnologije u pripremi revizorske dokumentacije (*Non-authoritative Support*

Material Related to Technology: Audit Documentation When Using Automated Tools and Techniques, IAASB, April 2020). Ovo je druga godina kako to praktično implementiramo i ocenjujemo rezultate zadovoljavajućim. Metodologiju IFAC-a smo prilagodili svojim potrebama i zahtjevima prakse u Crnoj Gori. 11. *Odluka o revizorskoj dokumentaciji kada se koriste automatizovani alati i tehnike – engl ATT, IAASB. Technology Audit Documentation, April 2020.*

Metodološki pristup baziran na implementaciji MReV5 nam je praktično bio veoma koristan u unapređenju kvaliteta dokumentovanja, kompleta radnih papira i toka i ciklusa revizije, u značajnoj mjeri je učinio navedene aspekte kvalitetnijim, pouzdanijim i efikasnijim. Revidirali smo finansijske izvještaje klijenata paralelno sagledavajući razmatranje finansijskog izvještavanja i aktivnosti pripreme revizorskih izvještaja. Usredsrijedili smo zajedničke napore na klijente kao subjekte izvještavanja i nas kao revizora kako bi investitori bili primarni akteri u fokusu i kako bismo im prikazali jasnu sliku uticaja eksternih faktora nestabilnosti i rizika na eventualna materijalna značajna odstupanja koja bi zauzvrat mogla uticati na odluku investitora, bez obzira na kvantitativne aspekte pogrešnih prikazivanja. Klijentima revizije naglašavamo da stanja na računima treba pravilno da odražavaju uslove na datum izvještavanja 31.12.2023., takođe da otkriju sve relevantne informacije, pretpostavke, analize, potencijalne obaveze, događajima prilagođavanja i neusklađivanja. Sve se to čini u kontekstu osiguravanja važnosti, značaja i uloge koncepta unaprijed neograničenog roka

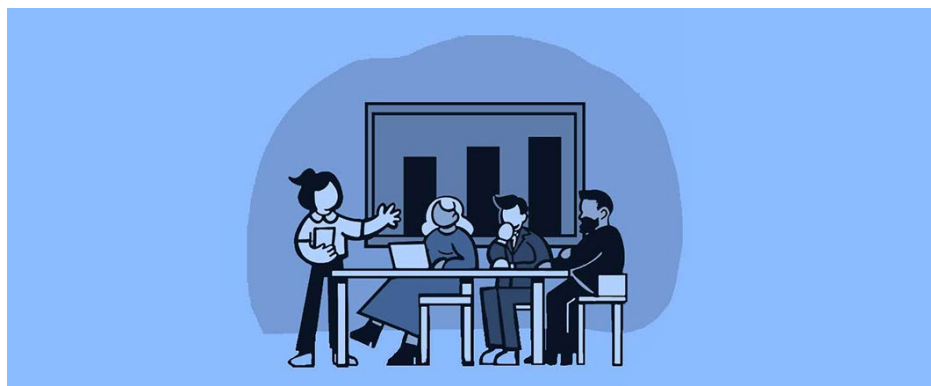
poslovanja. Od klijenata očekujemo da izraze sopstvene stavove i svoj stav, kako bismo kasnije mogli da izrazimo svoje revizorsko mišljenje o tome. Sve prethodno pokrivene tačke i srodne pozadinske informacije dopunjuju se i ističu specifične rizike povezane sa našim posmatranjem, a sve na relevantnoj i realnoj osnovi kvalitetne eksterne revizije.

Naše preporuke klijentima revizije

Finansijski izvještaji naših klijenata su bogati sa mnoštvom poslovnih i sa njima povezanih informacija, grafičkim i strukturnim prikazima, izvještajem menadžmenta. U skladu sa najavom nove direktive EU o finansijskim informacijama koja je usvojena aprila 2021., koja svakako nije zakonski obavezujuća u Crnoj Gori ukazujemo klijentima čiji je značajan obim poslovnih transakcija sa entitetima na ovom području, da uzimaju u obzir aspekte nefinansijskih informacija jer će im to zahtijevati njihovi klijenti u okviru vertikalnih lanaca snabdjevenija. U tom smislu smo ponudili tehničku pomoć klijentima, kao i za razmatranje uvođenja održivog izvještavanja i integrisanog izvještavanja.

Interakcija i reagovanje menadžmenta i onih zaduženih za korporativno upravljanje

Menadžment i oni zaduženi za korporativno upravljanje klijenata su u produženoj saradnji pozitivno reagovali i prihvataju prethodno, što je u suštini proces kontinuirane saradnje i značajna uloga revizije.

Datum kada je sprovedena posljednja kontrola rada

Posljednja kontrola kvaliteta je obavljena 1. februara 2024. godine. Primijenjena je usvojena obavezujuća metodologija prema Međunarodnom standardu kontrole kvaliteta – ISQC 1/IFAC: *Lista usklađenosti za revizije i preglede finansijskih iskaza, i druge usluge uvjeravanja i sa njima povezane usluge*

Popis subjekata iz člana 29 zakona o reviziji, za koje je društvo za reviziju odnosno ovlašćeni revizor sprovelo reviziju tokom prethodne finansijske godine

Alter Modus d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija
Autoremont Osmanagić A.D.	Podgorica	Statutarna revizija
BEPPLER & JACOBSON MONTENEGRO D.O.O.	Budva	Statutarna revizija
Bull and Bear A.D.	Podgorica	Statutarna revizija
CAPITAL TRANSFER MNE d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija
Citadel Group A.D.	Podgorica	Statutarna revizija
Donator d.o.o.	Tuzi	Statutarna revizija
Drvoimpex A.D.	Podgorica	Statutarna revizija
Drvoimpex Spoljopred A.D.	Podgorica	Statutarna revizija
Drvomont d.o.o.	Kotor	Statutarna revizija
Krušo d.o.o.	Herceg Novi	Statutarna revizija
LIMIT PRIME SECURITIES d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija
LUKANA d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija
Mega-promet d.o.o.	Budva	Statutarna revizija
Osmanagić CO d.o.o.	Nikšić	Statutarna revizija
Plantaže ad Podgorica	Podgorica	Statutarna revizija
Sportina d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija
Štamparija OBOD A.D.	Cetinje	Statutarna revizija
Tehnomax d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija
Vodakom d.o.o.	Tivat	Statutarna revizija
Waikiki d.o.o.	Podgorica	Statutarna revizija

Izjava o nezavisnosti rada društva za reviziju koja naročito sadrži pregled internih kontrola kojima se obezbjeđuje nezavisnost

Primjenjujući *Priručnik Međunarodnog kodeksa etike za profesionalne računovođe, uključujući Međunarodne standarde nezavisnosti (International Ethics Standard Board for Accountants® 2023 Edition: <https://www.ethicsboard.org/publications/2023-handbook-international-code-ethics-professional-accountants> Pristupljeno: 28.02.2024.)*, Međunarodni standardi nezavisnosti, posebno dio 4A Nezavisnost u angažmanima revizije i pregleda (str. 119-198), kao i 4B Nezavisnost u drugim angažmanima uvjeravanja osim revizije i pregleda (str. 199-235) realizovali smo slijedeće efekte.

ISQC 1 zahtjeva od naše firme da uspostavi politiku i procedure osmišljene tako da pruži razumnu garanciju odnosno uvjeravanje da firma, njeno osoblje i, tamo gdje je to primjenljivo, drugi koji podliježu zahtjevima nezavisnosti (uključujući osoblje mrežnih firmi), održavaju nezavisnost tamo gdje je to propisano relevantnim etičkim zahtjevima. Međunarodni standardi revizije i Saopštenja o praksi uspostavljaju odgovornosti za angažovanje partnera i timova za angažovanje na nivou angažovanja za reviziju i reviziju.

Dodjeljivanje odgovornosti unutar firme sprovodimo u skladu sa veličinom naše firme, njenom strukturom i unutrašnjom operativnom organizacijom. Firma dodjeljuje odgovornost za određenu radnju pojedincu ili grupi pojedinaca (kao što je revizorski tim), u skladu sa ISQC 1. Pored toga, pojedinačni profesionalni računovođa ostaje odgovoran za poštovanje svih odredbi koje se odnose na aktivnosti, interesovanja ili odnose tog računovođe. Prethodno podrazumjeva nezavisnost u procesu prikupljanja i analiziranja informacija, nezavisnost u zaključivanju i nezavisnost

u izvještavanju. Prethodno u našoj praksi podrazumjeva ne samo ove aspekte već posebno naglašavamo centralni značaj i ulogu nezavisnosti u izgledu kako nas percipiraju klijenti, ostali zainteresovani, javnost, profesija i regulatorna tijela i agencije.

Tokom 2024. godine svi angažovani na poslovima revizije učestvuju u programu interne obuke o profesionalnoj etici i konfliktu interesa, nakon čega potpisuju dokument: *Izjava o profesionalnoj etici – konflikt interesa*. Navedeni dokument se bazira na (*Izdana 2016. International Ethics Standards Board for Accountants® Etički kodeks za profesionalne računovođe, ISRCG/SRRS, revidirana odluka od 14.11.2019.*) ISRCG je 2016. godine izdao *Etički kodeks za profesionalne računovođe*, štampa i autorska prava: SRRS. Etički zahtjevi koji se odnose na sukobe interesa i nezavisnost su na snazi za sve stalno zaposlene i saradnike po bilo kom pravnom osnovu SFAI MONTENEGRO d.o.o. ove Izjave te se imaju tumačiti u kontekstu Etičkog kodeksa.

Izjava obuhvata uputstva u obliku vodiča za praksu: Konflikte između interesa SFAI MONTENEGRO d.o.o. kao prakse revizije od interesa naših klijenata (komisioni, druge beneficije objelodanjivanja poslovnih interesa, konflikti interesa između različitih klijenata, objelodanjivanja, dezangažovanje).

Ovu izjavu smo revidirali 31.12.2023. godine, sa planom kontinuiranog monitoringa i inoviranja tokom 2024. u skladu sa promjenama u ovoj oblasti u svijetu i u Crnoj Gori. Na kraju poslovne godine do datuma izdavanja revizorskog izvještaja svi članovi revizorskih timova potpisuju aktivnu izjavu koja pokriva navedeni period.

Sistem internih kontrola nezavisnosti je integralni dio nadzora i drugih strukture monitoringa i supervizije u okviru snažnog sistema internih kontrola same firme posebno u procesu unaprjeđenja kvaliteta korporativnog upravljanja i korporativne društvene odgovornosti. Ističemo činjenicu da naši partneri predstavljaju ugledne stručnjake u oblasti korporativnog upravljanja i korporativne odgovornosti što je značajno za nas i naše klijente jer smo od praktične promoci u periodu uvođenja ovih modela i koncepata,

Sistem internih kontrola kojima se obezbjeđuje nezavisnost primjenjujemo:

- Na sve angažmane revizorskog atestiranja bez obzira da li su u pitanju entitete od javnog interesa koji se kotiraju na berzi, ili zadovoljavaju ovaj kriterijum i na sve ostale poslovne entitete.
- U fokusu nije isključivo koncept nezavisnosti na nivou firme već i svakog individualnog revizorskog angažmana i svakog angažovanog pojedinca u profesionalnom svojstvu.
- Prethodno važi ne samo za period održavanja nezavisnosti tokom ciklusa revizije i izdavanja revizorskog izvještaja već i poslovne saradnje firme sa klijentom.
- Stoga je za našu firmu imperativ da uspostavimo, razvijamo i unaprjeđujemo sisteme interne kontrole nezavisnosti i šire posmatrano u kontekstu kvaliteta.

Naša Izjava je stoga sa naslovom "Sukobi interesa" koja pokriva svojom odgovornošću 2023. kalendarsku i izvještajnu godinu, kao i period do izdavanja izvještaja nakon toga onako kako to standardi specificiraju. Izjava o profesionalnoj etici – konflikt interesa.

Etički zahtjevi

INTEGRITET I OBJEKTIVNOST

Ugled i uspjeh društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. direktno zavisi od integriteta i profesionalnog ponašanja obojice principala – partnera i svakog zaposlenog i radno angažovanog osoba. Svi navedeni su dužni su da postupaju u skladu sa standardima etičkog ponašanja društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. koji su elaborirani u propisanoj pismenoj formi i čuvaju se u samom društvu.

Pomenuti standardi zahtijevaju da zaposleni u SFAI MONTENEGRO d.o.o. postupaju u svojim aktivnostima objektivno i sa integritetom, stručno i sa dužnom pažnjom, te da poštuju povjerljivost podataka i pokažu profesionalno ponašanje. Naši etički standardi su potpuno usaglašeni sa Kodeksom etičkog ponašanja IFAC i sadržani su u "Kodeksu ponašanja" društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. (u daljem tekstu "Kodeks ponašanja"). Kodeks ponašanja se uručuje svim partnerima i zaposlenima u trenutku stupanja na posao. Kodeks ponašanja sadrži, između ostalog, "okvir za etičko donošenje odluka" koji zaposlenima služi kao osnov prilikom definisanja sopstvenog profesionalnog ponašanja. U okviru programa interne profesionalne edukacije obavljamo

kontinuiranu obuku svih učesnika u ovoj oblasti, koristeći najnovije prezentacije, video snimke i prateće materijale IESBA.

Od partnera i zaposlenih se očekuje da tokom radnog odnosa i drugih oblika radnog angažovanja u skladu sa Zakonom o radu Crne Gore u SFAI MONTENEGRO d.o.o. postupaju u skladu sa pravilima Kodeksa ponašanja, te njihovo poznavanje pravila kodeksa podleže provjeri.

Partner Branko Ž. Ljutić, je u svojstvu

instruktora za reviziju obavljao obuku u ovoj oblasti članova ISRCG tokom 2016, 2017. i 2018. Ističemo, da smo takođe uključeni u ciklus konsultacija u okviru IFAC-a pratili aktivnosti vezane za Plan podrške snažnim etičkim pravilima u globalnoj privredi 2023., odnosno obavili smo pripreme za primjenu Međunarodnog kodeksa etike profesionalnih računovođa (uključujući Međunarodne standarde o nezavisnosti) koji su stupili na snagu aprila 2018. U ISRCG se oficijelno primjenjuje Kodeks u prevodu SRRS iz 2016, koji

***Partneri, zaposleni i članovi
revizorskog angažovanog tima a
sve prema aktivnoj definiciji IFAC-a
ko sve čini reviorski-angažovani
tim, ISA 220 revidiran, a prema
ISQC1 i ISQM1 obavezni su da da se
pridržavaju svih standarda, pravila
zakonske regulative i prakse revizije
u Crnoj Gori.***

SFAI MONTENEGRO d.o.o. primjenjuje u potpunosti, ali se u pristupu oslanja na novi Kodeks IFAC-a u mjeri u kojoj to nije u konfliktu već komplementarno sa važećim.

Pored kodeksa profesionalne etike SFAI MONTENEGRO d.o.o. sprovodi veoma stroga interna pravila ponašanja, primjenu kodeksa i pravila. Nastojimo da budemo od pomoći kolegama u struci i u svim aktivnostima u okviru ali i izvan ISRCG na profesionalnoj i javnoj sceni. Pored toga postoji mogućnost da partneri, zaposleni te eksterni stakeholderi mogu anonimno da upute pitanja lokalnom lideru u oblasti poslovnog ponašanja koja se odnose na etičke probleme ili ispravno postupanje u konkretnoj situaciji. Anonimnom komunikacijskom kanalu može se pristupiti na Internet veb sajtu društva. Anonimni komunikacijski kanal omogućava trećim licima podnošenje pritužbi na neetičko ponašanje partnera i lidera u oblasti poslovnog ponašanja društva. U tu svrhu je formiran nezavisni mehanizam u skladu sa zakonskim rješenjima za zaštitu zviždača u Crnoj Gori, kome se pristupa na mejl adresi: zviždac@sfaime

Pregled etičkih pitanja i odgovora na raspolaganju je svim zaposlenima. Lideri u oblasti poslovnog ponašanja dužni su da ispituju sve pritužbe i navode neetičkog ponašanja i preduzmu sve odgovarajuće mjere kako bi spriječili eventualne represalije protiv lica koja

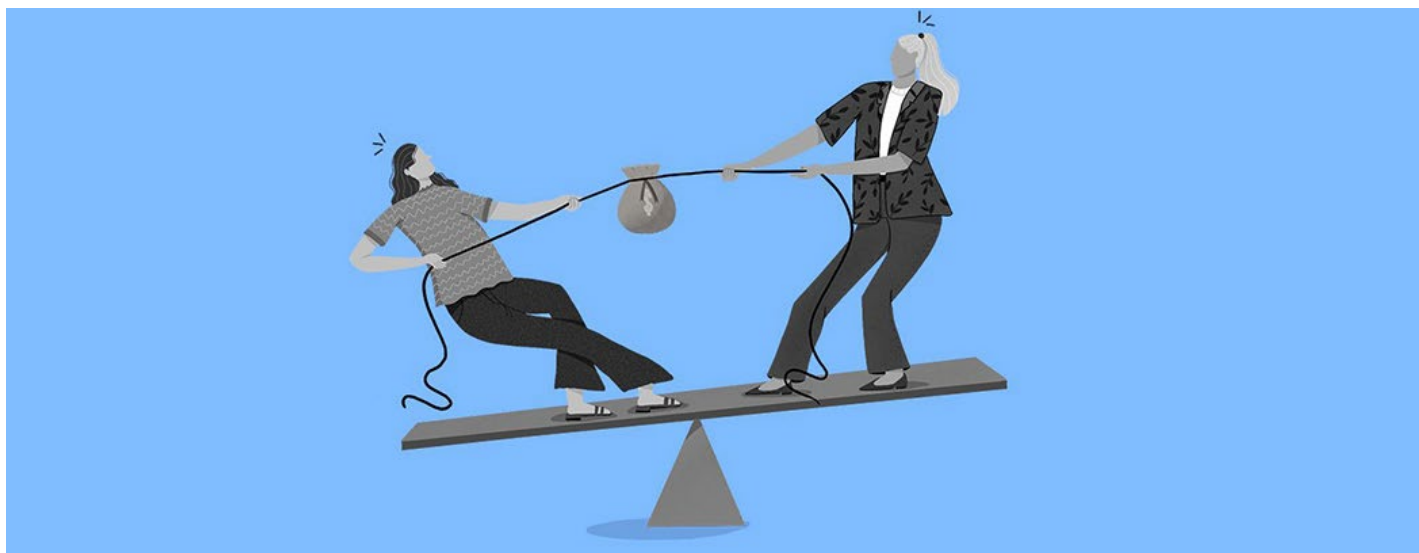

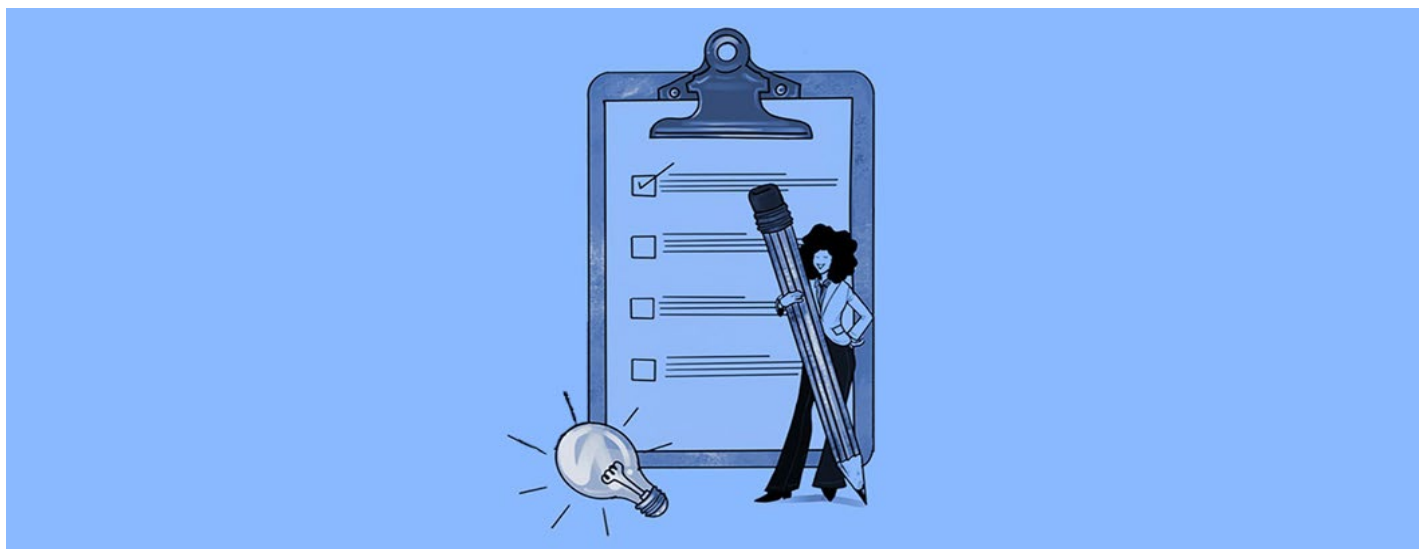
prijave slučaj neetičkog ponašanja. Standardi IFAC i društva SFAI MONTENEGRO d.o.o., upotpunjeni su zahtjevima koji se odnose na nezavisnost i etičko ponašanje sadržanim u članovima 8., 40. i 45. Zakona o reviziji Crne Gore. Okvir Međunarodnog standarda za kontrolu kvaliteta 1 (ISQC 1), u odjeljku o smjernicama u oblasti etičkog ponašanja, definiše pitanje nezavisnosti. Pitanje nezavisnosti obrađeno je u posebnom odjeljku ovog izvještaja.

NEZAVISNOST

Društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o. je usvojilo Politike i propise u oblasti nezavisnosti i usaglašenosti poslovanja sa

zakonima Crne Gore i propisima struke. SFAI MONTENEGRO d.o.o., pažljivo prati usaglašenost poslovanja sa zahtjevima zakonske regulative i pravilima struke (novi metodološki pristup NOCLAR IFAC-a), kao i sa zahtjevima SFAI MONTENEGRO d.o.o. u oblasti nezavisnosti koji se odnose na finansijske plasmane kod klijenata i poslovne odnose sa njima. Partneri, zaposleni i saradnici SFAI MONTENEGRO d.o.o., ne posjeduju finansijske plasmane kod klijenata niti poslovne odnose sa njima kao ni klijenti sa navedenim. Ova pitanja se pokrivaju izjavom pojedinca na početku i kraju revizije da nije prisutan konflikt interesa, što smo precizno naveli prethodno.

Prihvatanje i zadržavanje klijenata

SFAI MONTENEGRO d.o.o., ima uspostavljenu proceduru za potrebe utvrđivanja prihvatljivosti klijenata (prema stepenu kom ga klijent može izložiti riziku) koja je zasnovana na pravilima društva, te sopstvenoj metodologiji odnosno elektronskim integrisanim revizorskim radnim papirima koje smo interno razvili i testirali u praksi prema Međunarodnim standardima revizije IFAC-a, metodologijama EU za javnu reviziju (materijalnost i ocjena rizika) i metodologijama ICAEW za primjenu materijalnosti i ocjene rizika u praksi, a komplementarne su i u skladu sa revizorskim standardima IFAC-a, a sve bazirano na IFAC-ovoj regulativi.

Odluka o obaveznoj primeni SETA INTEGRISANIH RADNIH PAPIRA PREMA MReVs.0

Tokom 2023. smo investirali ekstra napore u dodatni razvoj kompleksnih dodatnih radnih papira a sve prema zahtevima ISQC1.

Sistem predviđa konsenzus obojice principala - partnera na projektu revizije, uprave društva, sektorskih eksperata i stručnjaka za segment revizije bazirane na upravljanju rizicima, specifično i precizno da li stepen rizika kojem postojeći ili potencijalni klijent izlaže društvo riziku

može da se drži pod kontrolom, kao i oko pitanja da li je primereno da se društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o. povezuje sa klijentom i njegovom upravom ili odbaci takav aranžman, naglašavajući da je naša principijelna politika da ne prihvatamo povezanosti uprave, zaposlenih, angažovanih i članova porodice do trećeg kolena u konkretnom revizorskom angažmanu.

U procesu ocjene rizika prihvatanja i zadržavanja klijenta koristimo sopstvenu

za kontrolu kvaliteta; Metodologija je korišćena u programu kontinuirane obuke ISRCG u periodu: 2017-2019., *Studija slučaja u reviziji, Pejasko Case Study*, © by CFRR, 2018).

U analitičkom postupku utvrđivanja stepena prihvatljivosti klijenta uzimaju se u obzir slijedeći faktori:

- Ugled potencijalnog klijenta i njegove uprave
- Rezultat rada Uprave klijenta

SFAI MONTENEGRO d.o.o., primjenjuje uspostavljenu proceduru za potrebe utvrđivanja prihvatljivosti klijenata (prema stepenu kom ga klijent može izložiti riziku)

metodologiju bazirano na novom standardu iz SAD COSO 2018., kao i novoj metodologiji Američkog instituta sertifikovanih javnih računovođa – AICPA, 2018., koje su vodeće u svijetu. Razvili smo sopstven komplet radnih papira, takođe na bazi metodologije CFRR-a

- Obrazovanje i iskustvo zaposlenih na aktivnostima pripreme finansijskih izvještaja
- Postojanje motiva ili, pak, sklonosti uprave ka manipulaciji izvještajnim rezultatima
- Sklonost uprave ka zloupotrebama

i prijevarama

- Metodologija FATF-a na osnovu koje je kreiran revizorski radni papir "Poznavati svog klijenta" kao dodatni element procjene rizika prihvatanja klijenta i procjene rizika pranja novca i finansiranja terorizma
- Materijalno značajne transakcije strukturirane na način koji omogućava priznavanje prihoda
- Neobično agresivan ili, pak, kreativan računovodstveni pristup
- Transakcije koje su složene, neobične ili, pak, koje nije lako procijeniti
- Procjene koje podrazumijevaju neizvjesnost, odnosno subjektivno prosuđivanje
- Transakcije sa povezanim stranama koje nisu dio konsolidovane grupe
- Naznake da društvo ima finansijske poteškoće
- Stepenn stručnosti neophodan za obavljanje konkretnog posla
- Primjena metodologije, politike i prakse upravljanja rizikom u preduzeću.

Procedura prihvatanja i zadržavanja klijenta pruža pomoć pri utvrđivanju stepena prihvatljivosti klijenata. Pravi

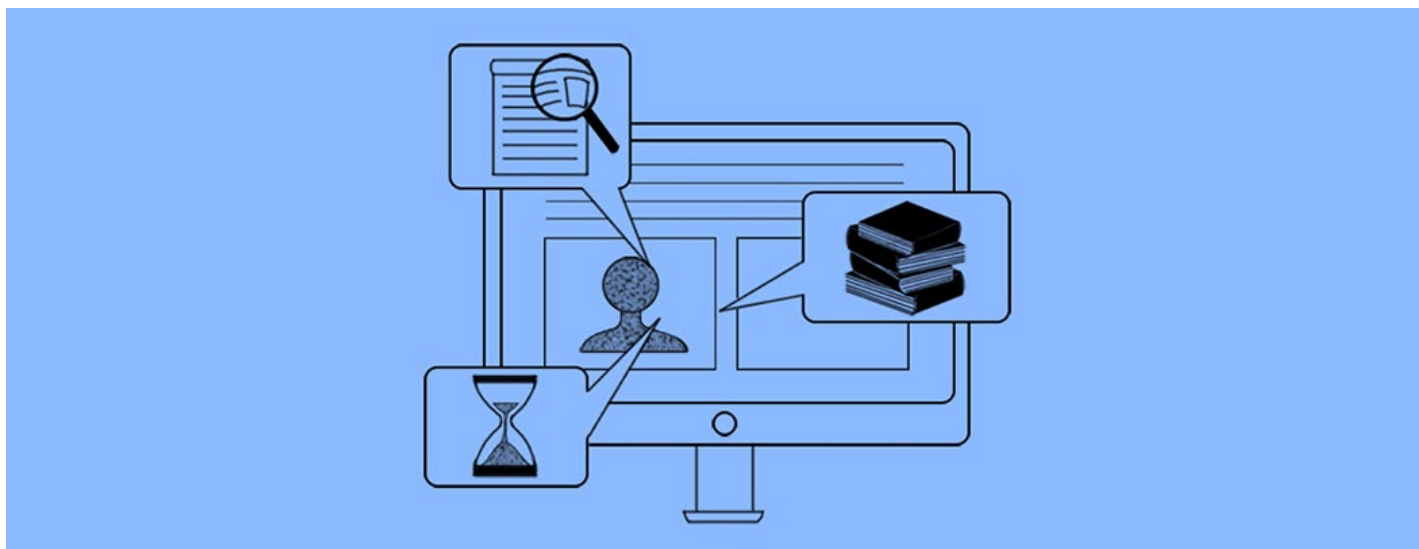
oslonac pružaju naši partneri i čitav angažovani revizorski tim kao svi nadležni za pitanja efikasnog upravljanja rizicima revizije koji veliki dio svog vremena izdvaja za potrebe utvrđivanja stepena prihvatljivosti klijenata. Kao što je opširnije objašnjeno u odjeljku "Rad na realizaciji projekata" koji se nalazi u daljem tekstu, naši partneri nadležni za upravljanje rizicima su iz redova zaposlenih u zvanju stariji partner koji u profesionalnim krugovima uživaju ugled i nezavisnost i daju ključni doprinosi prilikom odlučivanja o prihvatanju klijenata odnosno o očuvanju saradnje sa njima. Naša firma u ovoj oblasti uživa tehničku podršku *Centra za menadžment korporativnog rizika Univerziteta u Koloradu, SAD*, sa prijenosom autorskih prava za korišćenja njihovih metodologija. Ističemo da je inicijativa za prevođenje i objavljivanje novih metodologija u oblasti menadžmenta rizika preduzeća u okviru časopisa *ISRCG* upravo potekla od našeg partnera Branka Ž. Ljutića. To znači da su ove aktivnosti odložene prema planu u 2023., što je posebno značajno jer se regulativa i praksa menadžment izvještaja u Crnoj Gori mora brzo dinamački i dubinski

prilagođavati regulativi u EU.

Nakon sprovedenog postupka za utvrđivanje prihvatljivosti klijenta odnosno očuvanje kontinuiteta saradnje sa njim, rezultati procjene se uključuju u proceduru pregleda poslovnih knjiga, te utiču na obim i angažovanja i resurse na projektu počev od procjena rizika kao osnove za razradu materijalnosti i konsekvantno atestiranje sistema, transakcija, salda i finansijskih izvještaja kao cjeline.

SFAI MONTENEGRO d.o.o. će odbiti da predloži, prihvati ili, pak, nastavi angažovanje na projektu ukoliko postoji uvjerenje da rizici ne mogu da se drže pod kontrolom, ukoliko društvo nije saglasno sa obimom potrebnog angažovanja ili, pak, ukoliko naknada iz bilo kog razloga nije prihvatljiva. Takvim potencijalnim situacijama pristupamo proaktivno i rješavajući ih u početnim fazama razmatranja prihvatanja novog ili zadržavanja postojećeg klijenta, uz otvoreni liniju komunikacije sa klijentom i iznošenje naših stavova.

Ljudski potencijali

Primanje zaposlenih u radni odnos: SFAI MONTENEGRO d.o.o. ima strogo definirane standarde u oblasti zapošljavanja pripravnika i angažovanja iskusnih kadrova po različitim pravnim osnovama, u skladu sa zakonom i Međunarodnim standardima revizije za članove angažovanih timova, koji podrazumijevaju ne samo ocjenu uspjeha u procesu univerzitetskog obrazovanja odnosno studijama svakog kandidata ponaosob već i razgovore sa njima, provjeru njihovih podataka o školskoj spremi i provjeru referenci.

Politika ljudskih potencijala (engl. HR) Osim pomenutog, vršimo procjenu kvaliteta kadrova koje zapošljavamo direktno sa fakulteta i visokih škola, te vodimo računa o tome da kadrovi potiču iz obrazovnih ustanova poznatih po kvalitetnim diplomcima koji ostvaruju uspjeh u struci kojom se bavimo. Nakon toga naši stručnjaci za ocjenu kvalifikovanosti i kvaliteta kandidata obavljaju funkcionalna psihološka a uz to i testiranja u oblasti struke – test sposobnosti i sklonosti.

U slučaju potrebe unapređenja kvaliteta rada koriste se mesečni ciklusi implementacije programa ličnog unapređenja (engl. Personal Improvement Program - PIP) ili radi otklananja pada kvaliteta i efikasnosti u radu.

Profesionalni razvoj: Profesionalna obuka podrazumijeva kontinuiran proces usvajanja znanja. Obuka počinje stupanjem u angažovani revizorski tim na kontinuiranoj osnovi. SFAI MONTENEGRO d.o.o., posjeduje vlastite programe interne obuke, kreirane po ugledu na programe AICPA/IFAC/EFAA/CFRR za male i srednje revizorske prakse koje smo samostalno razvili, kao i posebne programe kolega/enica koji su uključeni u programe sticanja visoko uglednih

Program obuke obezbjeđuje sticanje širokih kompetencija u računovodstvu i reviziji i usko-specijalističkih kompetencija koje se odnose na konkretne oblasti rada. Naši partneri se takođe kontinuirano obučavaju, razvijaju i obrazuju, i neposredno učestvuju u programima obuke zaposlenih na radu. Osnovna dužnost partnera ogleda se u radu sa svim zaposlenima. Pomenuti rad podrazumijeva usmjeravanje zaposlenih, kontrolu njihovih izvještaja, obuku,

Obuka počinje stupanjem u angažovani revizorski tim na kontinuiranoj osnovi.

profesionalnih sertifikata i licenci u okviru ISRCG i izvan njega (ACCA, CIA, CIMA). U ovoj oblasti imamo razvijenu poslovno tehničku saradnju sa Biznis akademijom Zagrebačke škole ekonomije i menadžmenta.

Zaposleni i radno angažovani u SFAI MONTENEGRO d.o.o., pohađaju brojne obuke, zvanično i nezvanično organizovane, a osim pomenutog podvrgnuti su i kontinuiranoj obuci na radu.

razmenu iskustava i davanje primjera kadrovima iz struke i njihovim timovima. Ističemo činjenicu da je partner Goran B. Strahinja učesnik u program Obuke instruktora CFRR (2016-2021), intenzivno u svojstvu Predsjednika Skupštine ISRCG do 2022. bio uključen u međunarodnu saradnju na regionalnom i planu EU.

Društvo je stvorilo okruženje u kome zaposleni preuzimaju ličnu odgovornost za razvoj svoje karijere, te je u tom smislu

kreiralo brojne programe obuke i alate koji zaposlenima pomažu u personalizaciji obuke tj. u njenom prilagođavanju sopstvenim dužnostima i obavezama. Za svoje interne programe kontinuiranog profesionalnog razvoja elaborirali smo planove i programe, materijale, kao i načine provjere napredovanja učesnika u programu, te načine ocjenjivanja kvaliteta rada instruktora. Navedeni pristup je podržan savremenim informacionim tehnologijama (timski rad, timski računarski programi, elektronske video konferencije, elektronska dokumentacija i literatura). *Politika kontinuiranog profesionalnog obrazovanja*

Pored obuke za koju se sami opredijele, partneri i zaposleni dužni su da pohađaju obuku za koju SFAI MONTENEGRO d.o.o. smatra da je za njih važna kako bi bili u mogućnosti da obavljaju poslovne aktivnosti i stekli odgovarajuća znanja iz oblasti struke i etike. Osim pomenutog, društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o. posluje u skladu sa standardima struke u oblasti kontinuirane profesionalne edukacije, u smislu obima i vrste edukacije. Naši programi obuke se redovno ažuriraju sa ciljem da zaposlenima omoguće da se razvijaju, stiču znanja, vještine i iskustva potrebna u profesionalnom radu sa klijentima. Razvijamo kvalitetnu dvosmjernu komunikaciju sa klijentima, stejkholderima i ostalim zainteresovanim.

Kontrola rada i usmjeravanje: Svaki principal - partner na projektu odgovoran je, zajedno sa drugim učesnicima, za raspoređivanje partnera i zaposlenih na različite projekte u skladu sa njihovim stručnim kompetencijama i iskustvom potrebnim u datim okolnostima. Osim toga, partneri na projektu snose krajnju odgovornost za utvrđivanje obima u kojem će biti implementirano usmjeravanje, praćenje i pregled rada mladih saradnika kojima su povjereni radni zadaci. Za planiranje i monitoring se koriste novi sofisticirani IT alati.

Napredovanje u karijeri: Rad partnera i zaposlenih ocjenjuje se na godišnjem nivou kroz pregled rezultata rada u kome učestvuju kolege istog, nižeg i višeg hijerarhijskog ranga. Partneri i

zaposleni koji su direktno angažovani u radu sa klijentima prepoznati su i nagrađuju se za svoj rad koji podrazumijeva valjano i cjelovito djelovanje u oblasti računovodstva i revizije.

Procedure ocjenjivanja i nagrađivanja zaposlenih baziraju se na jednostavnoj ali veoma značajnoj činjenici koju posebno ističemo da društvo ne pruža nerevizijske usluge klijentima revizije.

Osim pomenutog, SFAI MONTENEGRO d.o.o., podstiče, priznaje i nagrađuje timski rad. Zaposleni dobijaju formalnu ocjenu rada na svakom projektu na kome provedu 80 i više radnih sati. Svi zaposleni se formalno ocjenjuju najmanje jednom godišnje uz učešće partnera i neposredno nadređenih kolega sa kojima su radili na određenom projektu. Ocjene su u pisanoj formi, zaposleni se pismeno izjašnjava, finalni sastanak sa vođom tima je usmjereni, nakon koga se evidentira ishod i finalna ocjena. Nadalje, naša revizorska metodologija kreirana unutar društva omogućava neformalno davanje povratnih informacija i profesionalno usmjeravanje zaposlenih u toku trajanja samog projekta. Naša metodologija osmišljena je na način da obezbedi kvalitetan proizvod rada i kontinuirani razvoj zaposlenih. Sve pomenuto biva objedinjeno u godišnjoj ocjeni rada zaposlenih i to u odnosu na SFAI MONTENEGRO d.o.o. vrijednosti, individualno postavljene ciljeve za datu godinu i saradnju sa kolegama. Zaposleni u SFAI MONTENEGRO d.o.o. napreduju u karijeri onda kada su u profesionalnom smislu spremni da pređu na višu radnu poziciju.

Nakon godišnjeg pregleda i ocjene rezultata rada svakog zaposlenog, saziva se sastanak na kojem učestvuju zaposleni u višem zvanju, kako bi se još jednom izvršila provjera i osiguralo da su date karakteristike zaposlenih dosljedne i da su unaprijeđenja opravdana. Rad svih zaposlenih i partnera ocjenjuje se najmanje jednom godišnje u pisanoj formi u postupku koji je anoniman i u kome učestvuju lica u nižem zvanju od lica koje se ocjenjuje.

U postupku se ocjenjuju ukupan učinak zaposlenog – tj. njen/njegov odnos prema drugim zaposlenima i klijentima, kao i njene/njegove jače i slabije strane. Principali - partneri i zaposleni kod kojih su više puta uočene pojedine slabosti dobijaju podršku u vidu savjeta odnosno obuke kako bi im se pomoglo u prevazilaženju slabosti.

Osim pomenutog, društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o., dva puta godišnje sprovodi anketu Istraživanje zadovoljstva zaposlenih u kojoj se od zaposlenih traži da iznesu svoje stavove o velikom broju tema koje se konkretno odnose na njih. Rukovodstvo veoma ozbiljno pristupa rezultatima ankete i rješavanju identifikovanih problema u skladu sa politikama i procedurama društva SFAI MONTENEGRO d.o.o.

Krajem 2023 započete su aktivnosti uvođenja programa "uzbunjivača" i njihove zaštite kroz formalne procedure anonimne prijave i zaštite u tom procesu.

Rad na realizaciji projekta

Metodologija SFAI MONTENEGRO za obavljanje revizije: SFAI MONTENEGRO d.o.o., primjenjuje vlastitu interno kreiranu i autorski zaštićenu jedinstvenu revizijsku metodologiju i postupak u svim projektima revizije kako bi se obezbedio ujednačen i dosljedan u pristup u radu. Metodologija se oslanja na seriju udžbenika iz oblasti revizije i usluga uveravanja, našeg partnera Branka Ž. Ljutića, objavljenih u periodu od 2001. do 2023. Pomenuta metodologija se po potrebi unapređuje kako bi odgovorila na stalne promjene u okruženju, što je posebno slučaj u 2023

U 2023. godini objavljene su 4 recenzirane naučne monografije:

1. REVIZIJA I USLUGE UVERAVANJA (<https://www.ilearn.rs/0202009-22800/revizija-i-usluge-uveravanja>)
2. UPRAVLJAČKO RAČUNOVODSTVO ZA MENADŽERE (<https://www.ilearn.rs/0202009-22802/upravljacko-racunovodstvo-za-menadzere>)
3. FINANSIJSKO RAČUNOVODSTVO (<https://www.ilearn.rs/0202009-22801/finansijsko-racunovodstvo>)
4. REČNIK BIZNISA I EKONOMIJE (<https://www.ilearn.rs/0212999-22790/recnik-biznisa-i-ekonomije>)

Obojica partnera i svi članovi angažovanog revizorskog tima kontinuirano se obučavaju u primjeni metodologija i standarda za obavljanje revizije. Naša metodologija je dovoljno fleksibilna tako da omogućava usvajanje dodatnih procedura, standarda i metodologija koje eventualno zahtijevaju lokalni zakonski propisi u Crnoj Gori kao i korišćenje segmenata

kopiranje ili korišćenje u bilo kom obliku ili načinu za bilo kakve druge potrebe.

Sveobuhvatne politike i procedure: Društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o. je uspostavilo sveobuhvatne politike i procedure kojima se reguliše praksa u oblasti računovodstva i revizije i koje se redovno ažuriraju kako bi odrazile najnovije promjene u struci i poslovnom

Obojica partnera i svi članovi angažovanog revizorskog tima kontinuirano se obučavaju u primjeni metodologija i standarda za obavljanje revizije.

sofisticiranih kompleksnih softverskih rješenja međunarodnih kuća, institucija, asocijacija i organizacija u oblasti metodologije, standarda revizije i radnih papira, koji su na osnovu regulative o zaštiti autorskih prava slobodni za korišćenje u našoj firmi uz ogradu da metodologije uputstva, vodiči, elaboracija standarda unutar firme jesu autorski zaštićeni i nije dozvoljeno

okruženju u Crnoj Gori i odgovorile na aktuelna pitanja, potrebe i probleme u praksi. Pomenute politike odnose se ne samo na zakonom propisane standarde i standarde struke, nego i na smjernice u pogledu njihove najbolje primjene. Politike su dostupne u formi elektronskih datoteka i baza podataka. Redovno se ažuriraju i dopunjuju najnovijim informacijama i u svakom trenutku su

dostupne svim zaposlenim licima, ali su istovremeno poslovna tajna i nisu namijenjene javnom objavljivanju odnosno cirkulaciji u bilo kom obliku, te svim oblicima neovlaštenog kopiranja i cirkulisanja.

Sve metodologije, standardi i procedure su u elektronskoj formi, izvorno na engleskom jeziku, kao punopravnom drugom službenom jeziku i firmi osim onih koje su već prevedene na Crnogorski ili postoji validan prijevod na nekom od jezika zemalja regiona koji je razumljiv i u Crnoj Gori, pri čemu se u potpunosti i striktno poštuju svi zahtjevi u pogledu obaveznosti.

KONTROLA KVALITETA RADA NA SPECIFIČNIM ANGAŽMANIMA:

U SFAI MONTENEGRO d.o.o. koristimo odabrane procedure kontrole kvaliteta rada koje se primjenjuju samo na određene projekte, prema ISQC-1 IFAC-a.

Orijentacija **Odbora za međunarodne standarde revizije i usluga uveravanja IAASB IFAC-a** od kontrola kvaliteta kao unaprjeđenju menadžmenta kvaliteta revizije je sastavni dio naših napora. To se posebno odnosi na sljedeće značajne aspekte:

- Predloženi Međunarodni standard o menadžmentu kvaliteta 1 - **Menadžment kvaliteta za firme koja obavljaju revizije ili preglede finansijskih iskaza, ili pružaju druge usluge uvjerenja ili povezane usluge** (zamjenjuje prijedhodna angažovanja prema ISQC,1)
- Predloženi **Međunarodni standard o menadžmentu kvaliteta 2** (Pregledi kvaliteta angažovanja)
- Predloženi **Međunarodni standard revizije 220 (revidiran), Menadžment kvaliteta za reviziju finansijskih iskaza.**

Nacrte ovih dokumenata prati ukupan Memorandum objašnjenja: Nacrta za javnu raspravu IAASB-a o kvalitetu menadžmenta na nivou angažmana firme, uključujući preglede kvaliteta

angažmana.

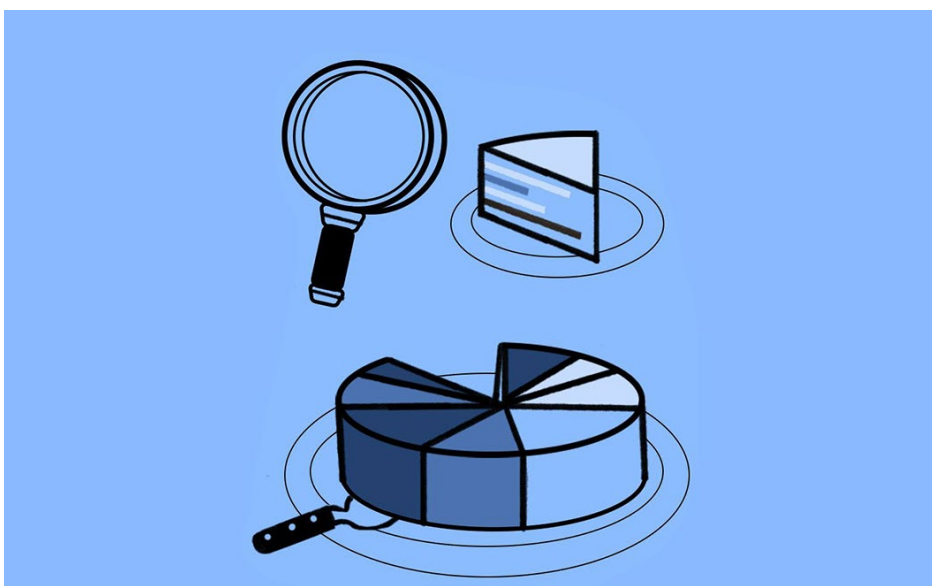
U praksi koristimo sopstveno razvijeni metodološki pristup na bazi procjene rizika kao osnovu menadžmenta kvaliteta firme. Takav pristup nas stimuliše da budemo proaktivni, da reagujemo i da budemo promišljeni o prirodi okolnosti firme klijenta i našem angažmanu koji obavljajmo u procesu kreiranja, primjene menadžmenta kvaliteta revizije. Partner za angažovanje ima veću ulogu u menadžmentu kvaliteta i ostvarivanju visokih standarda kvaliteta na bazi specifičnih uslova angažovanja. U tom svijetlu su posebno značajni aspekti izbora i rezultata revizorske dokumentacije u elektronskom obliku u procesu pregleda kvaliteta revizije.

SFAI MONTENEGRO d.o.o. nema klijente čije se hartije od vrijednosti kotiraju na nacionalnoj berzi. Preciznije **većina naših klijenata nisu poslovni entiteti istaknuti na primarnom listingu hartija od vrijednosti Montenegro berze osim Plantaže d.o.o., Podgorica.** <https://mnse.me/code/navigate.asp?id=14&stockId=90>
Pristupljeno : 27.03.2024.

Takođe **kao klijente nemamo subjekte od javnog interesa kao i javne i državne organe**, koji bi mogli biti značajni zbog svoje veličine, složenosti poslovanja, privrednog sektora u kom posluju odnosno prisutnosti u javnosti. I pored te činjenice, SFAI MONTENEGRO d.o.o.,

za svaku pojedinačnu reviziju imenuje nezavisnog partnera nadležnog za atestiranje kvaliteta revizije (engl. Quality Review Partner - QRP) koji u saradnji sa partnerom na projektu razmatra sva značajna pitanja i koji je odgovoran za nezavisnu ocjenu plana revizije, realizaciju plana, rješavanje značajnih pitanja, finansijske izvještaje i objelodanjanja, kao i za valjanost izdatog mišljenja. U pisanim politikama SFAI MONTENEGRO d.o.o. navedeni su posebni kriterijumi kojima se obezbjeđuje da pomenuti partner posjeduje relevantno iskustvo i stručno znanje za obavljanje povjerene funkcije.

Osim pomenutog, naše politike zahtijevaju konsultacije u oblasti specifičnih transakcija i okolnosti, a koje eventualno uključuju primjenu značajnih prosuđivanja. Na kraju ali svakako ne na posljednjem mjestu, korporativna kultura društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. koja podrazumijeva konsultativnu razmenu mišljenja predviđa redovne konsultacije naših timova sa pomenutim ekspertima i drugim stručnim licima unutar i izvan firme. U tom smislu imamo izvanrednu saradnju sa kolegama iz Crne Gore, sa ostalim sertifikovanim trenerima – instruktorima ISRCG i iz regiona Zapadnog Balkana u okviru aktivnog programa Svjetske banke, kao i sa uglednim kolegama iz regiona koji se bave ovim aspektima posebno kontrolom kvaliteta, i to

posebno Hrvatska revizorska komora, Revizorska komora Federacije Bosne i Hercegovine, Institut sertifikovanih javnih računovođa Albanije, Komora ovlašćenih revizora Kosova, Komora ovlašćenih revizore Makedonije kao i sa njihovom komisijama za kontrolu kvaliteta revizije.

Partneri na projektima revizije finansijskih izvještaja naših klijenata podliježu periodičnoj rotaciji iako to nije izričita zakonska obaveza u Crnoj Gori. Period obavezne rotacije jeste pet godina, znatno kraći od uobičajenih rokova koji važe za entiteta od posebnog javnog interesa, mada u praksi koristimo mogućnost i rotacije iz godine u godinu i rotacije na pojedinačnim revizijama. Nadalje, metodologija SFAI MONTENEGRO d.o.o., za obavljanje revizije počiva na principu da kontrolu rada svakog člana tima na projektu vrši drugi član tima istog ili višeg ranga kako bi se ocijenilo da li je posao obavljen u skladu sa planom, kompetentno, i obezbijedilo donošenje ispravnih zaključaka.

Resursi u oblasti računovodstva i revizije: Konsultacije predstavljaju ključni element kontrole kvaliteta u društvu SFAI MONTENEGRO d.o.o. Naši stručni računovodstveni timovi sastavljeni su od partnera i stručnjaka u oblasti računovodstva i revizije. U situaciji kada partner na projektu nije saglasan sa savjetima eksperata, postoji zvanična procedura za nastavak dijaloga sve dok se eventualno sporno pitanje ne riješi, uz uvažavanje stavova pomenutih

ekspertata, a sve u pisanoj formi.

Imajući u vidu sve veću primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja u EU i u Crnoj Gori (MSFI), uspostavili smo sistem za ocjenjivanje finansijskih izvještaja klijenata od strane revizorskih timova na način koji je dosljedan i u skladu sa punom svrhom i ciljem Standarda.

Sistem se prvenstveno ogleda u analizi finansijskih izvještaja od strane stručnjaka za mikro finansijsku analizu finansijskih iskaza, koja je specifična refleksija svakog klijenta ponaosob, kompleksnosti, rizika, industrije kojoj pripada, veličine i specifičnosti operacija privrednog društva. U svemu tome koristimo proaktivan stav, motivišemo klijente da unaprjeđuju kvalitet objelodanjivanja u finansijskim izvještajima u skladu sa okvirom MSFI.

Timovi zaduženi za rizike i kvalitet

usluge: Sektor za upravljanja rizicima, savjetovanjem i politikama predstavlja centralnu funkciju u društvu i čine ga visoko stručna lica angažovana u formi revizorovog eksperta za tu oblast. Ovaj sektor se interno zove *Odjeljenje za upravljanje rizicima i kvalitetom usluge* (engl. Risk and Quality - R&Q) i njime upravlja Profesor dr Stanislav Polić, sertifikovani računovođa, dipl. el. ing. ekspert za IT reviziju i Dean Miletić, dipl. ek. kandidat za zvanje sertifikovanog računovođe u SRRS, Beograd.

Ključna odgovornost je obojice principala - partnera nadležnih za upravljanje rizicima da su uključeni u cjelokupan

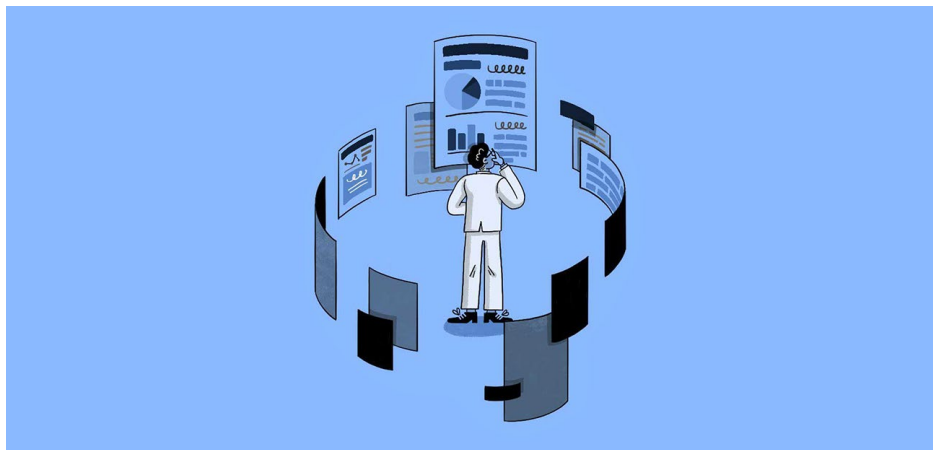
postupak prihvatanja i zadržavanja klijenata, u okviru kojeg su odgovorni za procjenu svih elemenata kvalitativnih i kvantitativnih rizika. Osim pomenutog, partneri nadležni za upravljanje rizicima dužni su da aktivno učestvuju u radu projektnih timova i, ukoliko je potrebno, pruže konsultacije o značajnim pitanjima kao što je na primjer kompleksno pitanje procjene nastavka poslovanja. SFAI MONTENEGRO d.o.o., je razvilo sopstvenu metodologiju za procjenu nastavka poslovanja, koja je u skladu ISA/IFAC sa mogućnošću predviđanja potencijalnog rizika bankrotstva klijenta, na bazi adekvatne primjene Altman-ovog analitičkog modela, prilagođenog strukturi i institucijama nacionalne privrede Crne Gore, kao i Beneisch-ovog modela. Navedena dva modela se primjenjuju u sinergiji sa analizom performansi ključnih finansijskih koeficijenata.

SFAI MONTENEGRO d.o.o. je kreirao i pažljivo sprovodi formalne procedure koje precizno definišu okolnosti u kojima su projektni timovi u obavezi da se konsultuju sa timom za PREGLED RADA U REVIZIJI I PRAĆENJE KVALITETA. Partneri nadležni za upravljanje rizicima su nezavisni. Posjeduju bogato iskustvo i bave se pitanjem kvaliteta usluga, kao i pitanjem primjena i razvoja politika i procedura.

MONITORING

U društvu SFAI MONTENEGRO d.o.o. uspostavljen je program za praćenje kvaliteta nakon izdavanja mišljenja. Program obuhvata provjeru kvaliteta rada partnera i svih aspekata sistema kontrole kako bi se obezbijedilo valjano funkcionisanje kontrole kvaliteta i razumno uvjeravanje da SFAI MONTENEGRO d.o.o. posluje u skladu sa svim važećim standardima struke i internim politikama i procedurama društva. Programom upravlja i njegovu primjenu nadgleda funkcija Kontrole kvaliteta unutar funkcija menadžmenta rizika i kontrole kvaliteta.

Pregled projekata vrše iskusni principali - partneri i viši menadžeri sa odgovarajućim iskustvom u određenoj industriji koji su nezavisni u odnosu na društvo koje

obavlja reviziju i sam proces revizije. Pregledi se obavljaju jednom u tri godine i tom prilikom obavlja se evaluacija svih partnera. Pregledi se vrše češće kada postoji vjerovatnoća povećanog rizika. U ove svrhe smo u procesu pregovora dobijanja besplatne tehničke pomoći od strane Evropske federacije računovođa i revizora, tako da je njihova inicijalna konsultantska misija planirana za kraj maja 2023. godine. SFAI MONTENEGRO d.o.o., učestvovao u pilot program testiranja IT zrelosti firme za reviziju koji je sproveden u EFAA u 2019, što su nakon prihvatili brojni vodeći instituti i profesionalne organizacije računovođa širom Svijeta tokom 2020. i 2021.

Praćenje kvaliteta rada sastavni je dio našeg programa za kontinuirano unaprijeđenje procesa i procedura. Društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o., kontinuirano procjenjuje informacije dobijene putem ovog programa i drugih neformalnih izvora u stalnom nastojanju da unaprijedi politike, procedure i kvalitet usluge. Eventualnim propustima u ispunjenju standarda kvaliteta pristupa se ozbiljno - od nadležnog partnera traži se poboljšanje rezultata rada i njegovo se angažovanje ocjenjuje naredne godine. Slabi rezultati u oblasti upravljanja rizicima odnosno nezavisnosti povlače smanjenje naknade principala - partnera; u pojedinim situacijama partner gubi pravo na potpisivanje revizorskog mišljenja u ime društva, dok se u drastičnim slučajevima od partnera može zahtijevati da napusti društvo.

Uprava društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. mišljenja je da okruženje u kome se sprovodi opisana kontrola kvaliteta ispunjava zahtjeve važeće regulative te da pruža razumnu osnovu za uvjerenje da revizija finansijskih izvještaja od strane SFAI MONTENEGRO d.o.o. ispunjava propisane standarde kvaliteta.

FINALNA KONTROLA KVALITETA USLUGE

Do sada nisu obavljane eksterne kontrole kvaliteta društva SFAI MONTENEGRO d.o.o. Ističemo da u svom dosadašnjem radu

nismo identifikovali oblasti velikog rizika, dok smo na manje bitnim i nižim rizicima trenutno kontinuirano angažovani. Usko smo se fokusirali na aplikaciju standard ISQC-1. Uključeni smo direktno kao firma u sve ankete u ovoj oblasti koje su do sada organizovali IFAC, AE, EFAA, i CFRR. U oblasti praktične aplikacije ISQC 1 uživamo podršku vodećeg tima autora ovog standarda koji nas uvode u njegovu aplikaciju, zbog same činjenice ne samo da je kompleksan već je i veoma obiman i precizan, zahtjeva velike resurse i posvećenost, iza čega stojimo u potpunosti. Rukovodstvo društva izjavljuje da sistem internih kontrola efikasan.

Reagujući na potrebe kontinuiranog unaprijeđenja menadžmenta kvaliteta revizije formirali smo **Savjetodavni odbor eksternih stručnjaka sa velikim iskustvom u toj oblasti.**

KONCEPT NEZAVISNOSTI U DRUŠTVU: NEZAVISNOST, INTEGRITET I OBJEKTIVNOST

Partneri SFAI MONTENEGRO d.o.o. prate stroge zakonske propise, zahtjeve struke i zahtjeve nezavisnosti društva u pogledu finansijskih plasmana kod klijenata i odnosa sa njima. Društvo je uspostavilo program za usaglašavanje poslovanja sa principima nezavisnosti, kao i sistem njegovog praćenja. Sistemi i kontrole odnose se na:

Pisane politike i procedure nezavisnosti:

- Automatizovani sistem za praćenje finansijskih plasmana i popis društava sa ograničenjima
- Kontinuiranu obuku u oblasti nezavisnosti
- Interno praćenje sistema nezavisnosti i pratećih kontrola, kao i provjeru nezavisnosti partnera na godišnjem nivou.
- Odgovornost za nezavisnost kao i na sisteme i kontrole u nadležnosti višeg rukovodstva
- Odgovarajući stav rukovodstva i kultura koja podrazumijeva nezavisnost
- Pravovremeno izvještavanje o pregovorima zaposlenih o zasnivanju radnog odnosa kod klijenta

- Izvještavanje zaposlenih o percipiranim i realnim povrjedama nezavisnosti
- Disciplinske politike i procedure, kontrole zajedničkih poduhvata, kod klijenata kojima se pruža usluga revizije i naknada.

Sistem zahtjeva da partneri i zaposleni ispitaju i dokumentuju svaku sumnju u pogledu nezavisnosti društva prilikom prihvatanja novog klijenta ili, pak, nekog konkretnog projekta. Prije nego što se prihvati nerevizijski projekat kod klijenta kome se pruža usluga revizije, od partnera nadležnog za odnose sa klijentima, traži se dozvola za pružanje takve usluge pomenutom klijentu. Projekat se prihvata samo ukoliko partner potvrdi da projekat ne dovodi u pitanje nezavisnost, te da postoje uspostavljene mjere zaštite kojima se rizik svodi na prihvatljivu mjeru. Takvih situacija i pored prethodno navedenog nije bilo u 2023.

Važan aspekt koncepta nezavisnosti jeste centralna podrška partnerima i zaposlenima u pogledu nezavisnosti koja se odnosi na lična pitanja, naknadu i druga pitanja. Ukoliko klijent ne prihvati jasne računovodstvene smjernice, nalaze revizije o materijalno značajnim pitanjima, ili, pak, pokaže neetičko ponašanje, društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o., pruža podršku partneru na projektu u donošenju odgovarajućeg mišljenja čak i ako to može da dovede do raskida odnosno neprihvatanja angažovanja.

SFAI MONTENEGRO d.o.o. nema klijente koji su Društva entiteti od javnog značaja - interesa na dan 31. decembra 2023. godine. Nema društava kojima su pružene revizorske usluge od strane društva za reviziju kombinovano sa konsultantskim uslugama, osim Plantaža d.o.o.

SFAI MONTENEGRO d.o.o. nije pružalo konsultantske usluge javnim društvima.

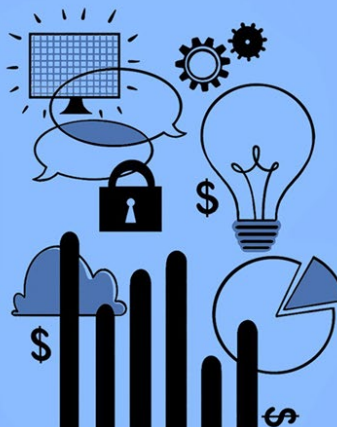
IZJAVA O POLITICI REVIZORSKOG DRUŠTVA O KONTINUIRANOJ PROFESIONALNOJ EDUKACIJI

Kao što se pominje u odjeljku o kvalitetu revizije, revizori, zaposleni i radno angažovani društva SFAI MONTENEGRO d.o.o., imaju puno učešće u našem programu kontinuirane profesionalne edukacije zaposlenih. Osim toga što pohađaju interno kreiranu obuku, od naših revizora, zaposlenih i radno angažovanih se zahtjeva da pohađaju i obaveznu obuku u trajanju od najmanje dva dana koju jednom godišnje organizuje ISRCG, a na kojoj se obrađuju pitanja računovodstva i revizije relevantna za ovlaštene revizore u Crnoj Gori.

Društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o., ima utvrđen plan i program za obuku i razvoj zaposlenih u Sektoru za reviziju i lica u zvanju ovlašteni revizor kojim se propisuje obavezan program obuke za svako zaposleno lice i vodi evidencija o završenoj obuci. Navedeni plan je usklađen sa regulativom i standardima u EU kao IFAC-ovim na globalnom planu. Sektor za obuku i razvoj zaposlenih odgovoran je za učešće zaposlenih i partnera u obrazovnim programima. Za svaki nivo stručnosti postoji utvrđen godišnji plan i program obuke koji, osim zakonom propisane obavezne edukacije, podrazumijeva dodatnih 40 sati obuke kreirane od strane SFAI MONTENEGRO d.o.o., na osnovu dokumenta firme *Izjava kontroli kvaliteta računovodstvene i revizorske prakse firme*, prema IFAC, datum dokumenta: 31.12.2023., kao

i na osnovu Pravilnika o kontinuiranoj edukaciji ISRCG. U 2023. godini su obuhvaćene metodске jedinice-teme:

- Kreiranja novog radnog papira o međunarodnih aspekata suzbijanja pranja novca, koji se može primeniti na atestiranje nivoa interne spremnosti firme i njenog kapaciteta da sprovodi nove zakonske zahtjeve u Crnoj Gori.
- Kreiranje radnih papira za mikro finansijske institucije
- Izbor adekvatnog modela Altmanov test za proizvodna i uslužno-trgovinska preduzeća
- Metodologija specifičnog plana revizije za štedno kreditne institucije
- Plan revizije za štedno kreditne institucije
- Tok revizije-Standardi IFAC
- Struktura novih revizorskih izvještaja u EU, relevantnost za štedno kreditne institucije u CG
- Izveštaj o transparentnosti, inoviranje, zakonski zahtjevi u C. Gori
- Standardi i metodologije: Konfirmacije i Cut-off Tests
- ISA 4400: Interakcija sa klijentom
- IFAC metodologija i standardi: Aplikacija analitičkih alata u reviziji
- Nove revizorske funkcije u MS Office 365 u Excel,
- Praćenje i koordinacija aktivnosti revizorskog tipa, standardi IFAC i praksa
- Informisanje tima o potencijalu MS Office u reviziji
- Determinisanje izbora i implementacije veličine statističkih uzorka u reviziji
- Suzbijanje pranja novca, korporativni kriminal, regulatorna usaglašenost- Ključni značaj i uloga za opstanak mlade i male revizorske firme
- Tok revizije za kontrolu kvaliteta. ISQC-1
- Kontrola kvaliteta i inspekcije. Radni program za inspekciju procesa.
- Upitnik o kvalitetu revizije: AQC1-Questionnaire
- Scenario pripreme naše firme za eksternu kontrolu kvaliteta-Simulacija
- Inoviranje metodologije Racio + Altman za klijente i uvođenje modela procena rizika stečaja klijenta Beneisch.
- Pripreme uvođenja i implementacije MS Office 365
- Prihvatanje odnosno odbacivanje potencijalnog klijenta-Timski pristup
- Benfordov i Beneisch-ov zakon, primjena u reviziji pronevjara i ocjena finalnog izveštaja
- Organizacija u firmi: Back-Office, IT Manager.
- Priprema radnih papira za regulatornu usaglašenost sa zakonima i propisima, NOCLAR/IFAC
- Planiranje i razrada zadataka na nivou članova tima-Metodologija i monitoring
- Međunarodni standardi interne revizije za eksternu ocjenu-vrednovanje kvaliteta interne revizije - IIA
- Obuka korišćenja VPN kao oficijelno obavezujućeg u firmi, rad na daljinu
- Standardi i radni papiri za kompletiranje toka revizije
- Politika menadžmenta kvaliteta, Zaštita uzbunjivača-zviždača

- Novi standardi IFAC za menadžment kvaliteta ISQM-1-Potencijalna primjena u firmi od 2023.
- IFAC Vodiči za kontrolu kvaliteta za MSP, HRK
- Kontinuirana revizija
- Kreiranja radnih lista TO-DO u reviziji za članove time MS Office 365
- Uvod u MReVS-ISAs
- Dokumentacija ISA 230
- Pronevjere ISA 240
- Elektronski alati i tehnike-Metodologija IFAC - Electronic Tools & Techniques - ETT-IFAC, za revizije u 2023.

Revizori su dužni da pohađaju obavezan program obuke, i to:

- Da pohađaju najmanje 120 sati obuke u periodu od tri godine
- Da pohađaju najmanje 40 sati obuke godišnje i vode evidenciju svojih obrazovnih aktivnosti unutar firme.

Profesionalno usavršavanje zaposlenih u skladu sa zahtjevima zakonske regulative obuhvata:

- Pohađanje kurseva, učešće na konferencijama i seminarima (Prema planu i odluci partnera za tekuću godinu koji se donosi i prethodnog godini)
- Samoobrazovanje (učenje na daljinu), obuku na radnom mjestu u oblasti novih sistema i procedura (uz podršku partnera)

- Objavljivanje stručnih/naučnih radova, učešće u radu stručnih komisija

1. SUSTAINABLE FINANCE AND THE ROLE OF SECURITIES REGULATION IN LATE TRANSITION ECONOMIES (ODRŽIVE FINANSIJE I ULOGA REGULACIJE O HARTIJAMA OD VREDNOSTI U EKONOMIJAMA U KASNOJ TRAZICIJI) Ljubica NIKOLIĆ, Predrag CVETKOVIĆ, Branko LJUTIĆ
2. FINANCIAL REPORTING FOR SUSTAINABILITY FINANCE AND BANKING IN MONTENEGRO (FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE ZA FINANSIJE I BANKARSTVO ODRŽIVOSTI U CRNOJ GORI) Radovan SAMARDŽIĆ, Zoran VUKOVIĆ, Branko LJUTIĆ
3. CORPORATE GOVERNANCE AND SUSTAINABILITY: THEORETICAL APPROACH AND CONSTRAINTS FOR THEIR IMPLEMENTATION IN THE WESTERN BALKAN COUNTRIES (KORPORATIVNO UPRAVLJANJE I ODRŽIVOST: TEORIJSKI PRISTUP I OGRANIČENJA ZA NJIHOVU IMPLEMENTACIJU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA) Mijat JOCOVIĆ, Ivana LJUTIĆ

Izvor: <https://www.miceb.me/call-for-papers/miceb-book-of-abstract-e-issn.pdf> Pristupljeno: 27.03.2024.

- Predavanja u oblasti profesionalne odgovornosti
- Izlaganje na konferencijama, sastancima, grupnim diskusijama

- Pisanje stručnih članaka, radova i knjiga

U toku 2023. nastavili smo sa primjenom metodologije vodiča baziranog na procjeni rizika suzbijanja pranja novca i borbe protiv terorizma, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/RBA-Accounting-Profession.pdf>

Za revizije u 2023. godini pripremili smo implementaciju naše *Politika komplajans suzbijanja pranja novca i suprotstavljanja finansiranju terorizma* elaborirali smo zakonsku regulativu u Crnoj Gori i na toj osnovi kreirali set radnih papira za procenu rizika klijenta i rizika firme, odnosno računovođa/revizora. U praksi smo testirali primenu navedene zakonske regulative u reviziji suspektne transakcije što ćemo činiti u finalizaciji revizija iz 2023 tokom prve polovine 2024.

SPISAK OVLAŠĆENIH REVIZORA

Branko Ž. Ljutić

Goran B. Strahinja

SFAI GLOBAL MONTENEGRO d.o.o. ima u stalnom radnom odnosu angažovana tri lica, kao i prema ISA 220 pet članova angažovanog revizorskog tima.

Izazovi, reakcije i pristupi naše firme u 2023

Dinamično okruženje sektora revizije i računovodstva u Crnoj Gori tokom 2023 uobličava tehnološke inovacije, regulatorne nove stroge zahtjeve, promjene u tražnji za revizorskim uslugama na tržištu, što je ste veliki izazov za našu firmu.

Izazovi	Naše reakcije i pristupi
Prilagođavanje tehnološkim promjenama	Automatizacija internih i eksternih procesa. Korišćenje u procjeni rizika i dokumentovanju revizije Automatizaciju robotizovanih procesa (engl. RPA). Integracija u postojeći tok i proces rada
Uskađenost-komplajans sa izmjenljivom regulativom u Crnoj Gori, EU i svijetu	Implementacija novih zahtjeva vezanih za javne registre i baze, posebno u domenu suzbijanja pranja novca u funkciji borbe protiv terorizma (engl. AML/CFT), kroz kreiranja setova radnih papira i za oblast suzbijanja korupcije (novi naglasci i zahtjevi IFAC/AE/EFAA)
Briga za aspekte sajber bezbjednosti	Uvođenje i implementacija strogih zahtjeva IT bezbjednosti u firmi i ukazivanje klijentima na značaj i ulogu ovog pristupa
Upravljanje dinamikom rada od kuće i na daljinu	Već drugu godinu koristimo mogućnost rada na daljinu i od kuće u skladu sa zakonskom regulativom u Crnoj Gori. Rešili smo radno-pravne aspekte, kao i bezbjednosti rada od kuće i komunikacije sa klijentima. Sva softverska rješenja su legalna i plaćena
Očekivanja klijenata u digitalnom dobu	Ukazujemo klijentima na prednosti korišćenja IT tehnologija, načinima bezbjednog komuniciranja i postepeno proširujemo obuhvat u skladu sa očekivanjima klijenata

Izazovi	Naše reakcije i pristupi
Privlačenje i zadržavanje talenata	Razvijamo sopstveni program privlačenja i zadržavanja talenata, kroz programe internog razvoja, obuke i obrazovanja. Posjedujemo sopstvene kapacitete kvalitetnog kontinuiranog obrazovanja unutar firme uz mogućnost korišćenja eksperata iz okruženja i svijeta
Izveštavanje o ekologiji, društvenoj odgovornosti i korporativnom upravljanju (engl. ESG)	U oblasti integrisanog izvještavanja, održivog i ESG smo pioniri, praktično bili među prvima koji se bave ovom oblašću već od 2016 do sada. Naš partner prof. dr Branko Ž. Ljutić je 2023 suosnivač Međunarodnoj centra za održivo izvještavanje i korporativno upravljanje (www.icsrg.org), aktivan na međunarodnoj sceni sa fokusom na region Zapadnog Balkana odnosno Jugoistočne Evrope
Bavljenje ekonomskom neizvjesnošću	Ubrzavanje procesa integracije Crne Gore u Evropsku Uniju donosi značajne političke promjene, promjene tržišta u EU i globalno, stoga smo uložili dodatne napore u kontakte sa klijentima
Održavanje tempa sa promjenama specifičnim za industrije u kojima su naši klijenti	Naš specifičan pristup stručnosti u oblasti agrobiznis menadžmenta, agrarnih finansija i bankarstva nam pruža značajne prednosti za takve korporativne klijente. Specifična znanja koja se odnose na poslovne operacije štedno-kreditnih institucija i njihovu reviziju (Metodologija Svjetske banke za reviziju S&L, na snazi) omogućavaju nam razvoj paralelno sa razvojem potreba klijenata u ovoj oblasti
Sposobnost i kapacitet da se bavimo neposredno izazovima	Izazovi koji nas očekuju u 2024. jesu kompleksni i različiti. Razvoj tehnologije je dinamičan i dramatičan, regulatorne promjene, sajber bezbjednost, rastuća očekivanja klijenata jesu izazovi koji od nas očekuju transformaciju u rast firme kroz inovacije, prihvatanje promjena, investiranje u ljude, sa fokusom unaprjeđenja usluga u 2024.

Finansijski podaci za godinu završenu na dan 31. decembra 2023. godine

EUR

Ukupni poslovni prihodi	56.783,00
Ukupni prihodi od revizije finansijskih izvještaja ***	56.783,00
Ukupni prihodi od konsultantskih usluga	-
Ukupni prihodi po osnovu revizije javnih društva *** (ukalkulisani u Ukupnim prihodima od revizije)	-
Ostali prihodi	-
Prihodi društva ** od preduzeća koja su označena kao javna društva, a kod kojih je društvo vršilo reviziju	-

NAPOMENA: Društvo SFAI MONTENEGRO d.o.o. nije pružalo konsultantske usluge javnim društvima.

OSNOVA ZA NAKNADU PARTNERA

Naknada partnerima isplaćuje se isključivo iz dobiti društva. Raspodjelu naknada partnera implementiraju sami partneri, nakon ocjene doprinosa svakog partnera društvu tokom godine i nakon obavljene godišnje revizije finansijskih izvještaja domaćih subjekata.

- Naknada svakog partnera sastoji se od tri elementa koji zavise od dobiti;
- Naknada za odgovornost, koja odražava doprinos partnera društvu i njegove dužnosti i obaveze;
- Naknada za postignute rezultate, koja odražava rezultate partnera i njegovih timova postignute u datoj godini; i
- Naknada po jedinici učešća u kapitalu koja predstavlja udeo partnera u dobiti po izvršenoj raspodjeli prva dva elementa.

Raspodjela jedinica učešća u kapitalu vrši se na partnere u skladu sa matricom koja uzima u obzir brojne faktore, uključujući ali se ne ograničavajući na dosljednost u postizanju rezultata i dužnosti i obaveze u društvu. Naknada za postignute rezultate utvrđuje se na osnovu ocjene postignuća partnera u odnosu na individualno postavljene ciljeve, a u skladu sa njegovim dužnostima i obavezama. Pomenuti ciljevi odnose se na sprovođenje standarda kontrole kvaliteta revizije, kao i na apsolutno poštovanje propisa u oblasti integriteta i nezavisnosti revizora. Proporcija odnosa partnera i to 50%/50% se ne može mijenjati na inicijativu i/ili aktivnostima jednog partnera na štetu drugog bez obostrane saglasnosti u pisanoj formi koja je pravno procesuirana.

IZJAVA

Prema najboljem saznanju i uvjerenju društva SFAI MONTENEGRO d.o.o., informacije sadržane u ovom izvještaju su tačne i u skladu sa zahtjevima člana 26. Zakona o reviziji Crne Gore.

Goran B. Strahinja Direktor

+382 (0)69 318 918

info@sfai.me

www.sfai.me

VII omladinske brigade bb
81000 Podgorica, Crna Gora

Partneri / osnivači:

Prof. dr Branko Ž. Ljutić, ovlašćeni revizor

Goran B. Strahinja, Master Ekon., ovlašćeni revizor